

Megjelenik e politikai, tudományos és művészeti Lap minden héten kétszer: Szerdán és Szombaton. Hivatalos tudósításokon kívül, Hírlője közül minden hirdetőment, egy negyed-szelet sorától három krajczárért pengő pénzben.

Nem-rendes levelezők kéretnek az Intézethez bérmentesen küldeni közléseiket.

VILÁG

Előfizetheti helyben — Emich Gusztáv a könyvkereskedésében (Uri és Károly utcák szögletén) félévre postán 6, különben 5 ezüst forinttal az országban minden — azon kívül csak a cs. kir. fő-postahivatalnál Bécsben.

Minden közlés „a Világ szerkesztő-hivatalának” cím alatt keretük beküldetni.

Tartalom.

Telekönnyvek I. Fővárosi hírek 's események. — Országgyűlési tudósítások. (aug. 14. XXVIII. orsz. ülés a KK. 's RRnek a vegyes házasságok tárgyában. Aug. 16. k. XXXIX. kerületi ülés; aug. 17. k. XL. kerületi ülés. Csatorványul: Izenete a KK. 's RRnek a mgos Főrendekhez a vallásbeli sulyoknak 's nehézségeknél a mult országgyűlésen fenntartott pontjai tárgyában.) — Megyeközlés: Vas megye közgyűléséről.

Szerbia (Belgrádi levél: Vucoics és Petronievics a nemzeti gyűlés előtt késznek nyilatkoznak a Szerbiából-távozásra.) — Spanyolország (Caballero a junták iránt határozatot bocsát. — A cataloniai tartomány középponti junta alakításán dolgozik. Saragossa nyilatkozata a nemzet elveire nézve. Epartero arczépe. — Kormányi új határozatok. A barcelonai junta az új kormányt aláveti magát. A „Constitucional” nyilatkozata a Lopez-miniszterium iránt. A junták a Lopez-kabinet irányában.) — Nagybritannia. (O'Connell felolvassa Ledru-Rollin levélét 's erre saját válaszát. — Inditvány a bevitteli vámnak továbbra is leendő mérséklése iránt. — Don Carlosnak Franciaországban letartása szóba hozatik. A fegyvereszedési bill elfogadjatik.) Franciaország (A mansi tanács és bíró letétetik.)

Egyesületi 's intézeti közlések. Pesti műgyesület (Az idén megvásárolt műdarabok iránt. Vízforradók megmentésére alakuló intézet.)

Hírlapi kalászkok. Hivatalos és magán hirdetések.

Pest, augusztus 23. 1843.

Telek-könyvek.

I. Annyi a szó hitelről, adóról, országos pénztárról és több eféléről, melyek mindnyájan a telek-könyveket elkerülhetlenül föltételezik; — sőt már eddig hányszor vetett ki az országgyűlés terheket a nemesi birtokra is, a nélkül, hogy csak egyetlen egy megyében a birtok rendszeresen felmérve és összeírva találtatnék. De ezenfelül maga a status érdeke teszi szükségessé annak tudomását, ki mit és mennyit bir, mennyi az országban a haszonvehető föld, sőt mily nagy légyen az ország 's egyes törvényhatóságok kiterjedése. És ime még ezekről mitsem tudunk, noha olvassuk statistikákban, kalendáriumokban: Bihar vármegye 200 négyezsmérföld, Zala 100, Torna 10; de bizvást állíthatom, ha rendszeresen fölméretnének, vagy nagyobb vagy kisebb számok lennének ezen felmérések eredményei. Tagadhatlan, hogy a közvetlen (direct) adó nemei közt legrégibb és legigazságosab a telek- vagy föld-adó (Grundsteuer); már akár vállalná a házi adót a nemesség is magára (adja isten, történjék minélelőbb), akár pedig keletkeznek egy különös országos adó az ország legnagyobb szükségéi fedezésére: igazságos adókievési kulcsot kidolgozni lehetetlen, míg a catastrum, míg a telek-könyvek el nem készülnek; sőt ha hitelbankot akarunk állítani, ha a hitel megerősítésére tökéletes betáblázási törvényeinken akarunk segíteni, teendőink legelsőbbike: a telek-könyvek behozatala. Hogy mily alakban szerkeztessenek ezen oly kívánatos és szükséges telek-könyvek? kötelességünknek tartjuk eziránti igénytelen nézetünket előterjeszteni, okokkal támogatott ellenérvételeket szivesen elfogadandók; így fejlődik ki majd e tárgy iránt a közvélemény, és a törvényhozói szilárd akarat alkotand e részben is üdvös és felszámíthatlan hasznu törvényt.

Minden telek-könyv alapja: tökéletes fölmérés, szintoly tökéletes összeírás és legszigorúbb becslés; ezek nélkül hitelszerző telek-könyvet gondolni sem lehet. — A törvényhozásnak tehát arról kellene gondoskodni: hogy minden egyes birtok tökéletesen fölméressék, összeírassék 's szigorún megbecsültessek, és így egy törvényhatóság minden egyes birtokainak összeírásából 's becslésből készülne a telek-könyv. Mind az összeírás és becslés, mind pedig később a telek-könyv kezelése legnagyobb tisztalelkűséget és legtisztább kezeket kíván; a törvényben tehát az iránt is kell provisionnak lenni, hogy az, ki az összeírásban, vagy becslésben, vagy a telek-könyv vezetése és kezelésében legkevésbé is az igazság és való ellen vét, 's a meghatározott szabályoktól csak egy hajszályit is eltávozik: az ezen tetteből eredhető kár kétszeres (egyszer a megkárosult félnek, másodsor a törvényhatóság házi pénztárába) megtérítésén felül, öt egész tízévi fegyhazi fogsággal büntetessék, és pedig a fenytörvényszék nyilvános eljárása mellett, még az illy becsületéről megfeleltkezett tisztviselőnek neve a hazai hírlapok útján is közszégyenek létsék ki. Ha a hozott törvények eddig is igazi méltóságukban 's előröben tartattak volna, (mert nálunk jó törvények csakugyan nem hiányoznak, de fogantatják ritkán van) úgy nem történheték annyi

viisszaélés és nem annyiszor a közpénztárak szép móddal megrablása.

Már a rovatokra nézve, melyekkel a telek-könyvek birnia kellene, következőket javasolunk:

Minden egyes határ, minden egyes birtok szerint vétessék föl, a birtok mineműsége, u. m.: belsőttelek, kert, szántóföldek, rétek, legelő, erdő, szőlő, kisebb királyi haszonvételek, urbéri birtok, mindegyiknek nemesak kiterjedése, hanem természetes mineműsége, becsúára is kiteendő. — Meg kell itt jegyezni, hogy az urbéri birtok — mennyiben az a földesurnak jogát teszi, csak általánosan irassék be, mennyiben pedig az magoknak a földművelőknek birtokát illeti, egy külön rovat szinte kimerítőleg láttassa. — Továbbá egy külön rovat minden illy urbéri jogokra nézve foglalná magában a földesur 's a jobbágy közt történt vagy történendő megváltási szerződéseket. Egy másik rovat magának a birtoklásnak mineműségét u. m. adomány, örök-bevallás, vagy zálogjoggal biratik-é e v. ama jószág? minden birtok-változás — akár egészen akár részben történjék az, akár adás-vevésből, elzálogolásból, haszonbérbe-vételből, akár pedig örökösödés útján, osztályból, inscriptiobul vagy ajándékbul származzék, a telek-könyvbe, megszábandó határidő alatt, bejegyeztessék, sőt minden illy birtok-változás iránti szerződésnek és ezt követő resignationak a telek-könyv-hivatal előtt kell megtörténni, különben érvénytelen. És pedig ha adás-vevés vagy zálogolás történik, a fizetések a telek-könyv hivatalában eszközöndők, hogy ezen hivatal a betáblázott hitelezők számára a pénzt visszatarthassa és azoknak kézhöz szolgálthassa: sőt az ingatlan vagyona in-tézett végrehajtások is csupán a telek-könyvben eszközöndők, és a végrehajtást eszközölő fél előtt betáblázott hitelezők követeléseik azon hivatal által biztosítandók, ha jelen nem volnának is az illető hitelezők, és az illy végrehajtás következtében született birtok-változások szinte a telek-könyvben feljegyzendők.

Végre a telek-könyv utolsó és úgy szólván lényeges rovata a betáblázási rovat; a betáblázás ingatlan javakra nézve elsőbbséget szerez minden végrehajtás fölött, és ha valamely ingatlan jószágon végrehajtás történne, azt, mint felettebb mondók, a telek-könyvi hivatalban kellend véghezvinni és a bejövő pénzekből előlegesen azon hitelezők követeléseit kielégítendő, kik a végrehajtást eszközölt hitelezők előtt betáblázva vannak.

Ha illy módon leendnek a telek-könyvek szerkesztve, akkor a hitelt (magában értvén, hogy a k. k. előadások nyomán a végrehajtási törvény módosítandó, és az ősiség — ezen, hitelünkön rágó féreg — eltörlesztendő) a birtokostól meg nem tagadhatni; hazánkat becsületlenül azon tettei némelyeknek, — kik ugyanazon jószágot külön egyéneknek eladták, elzálogosították, haszonbérbeadták, vagy épen birtokukban nem is lévő jószágot adtak-el, vagy arra adósságokat csináltak és szemtelenül be is tábláztatták — megszűnni fognak; akkor mindenki meggyőződhetik egy tekintetre: mit és miképen bir az, ki neki jószágot el, vagy zálogban vagy haszonbérben akar adni, ki akar ingatlan javakra kölcsönt fölvenni, és mi légyen betáblázva illy javakra; ki fognak zárni minden e részben eddig divatozott csalások, és egy részről a hitelező biztosítást, más részről a birtokos hitelt nyerendnek.

A telek-könyvek behozatalával a törvényhozás azon rendeletet törvénybe iktathatná, u. m. „minden kötelezvény, mellyszerint három hónapon túlterjedő időre pénz kölcsönöztetett, elkerülhetlenül betáblázandó, különben ingatlan javakra az illy be nem táblázott kötelezvény alapján hozott ítélet végrehajtása semmi esetben ki ne terjesztethessék.” Erről a közelebbi számban.

Fővárosi hírek 's események.

Pest, aug. 23. Magasabban dobog a honfi kebel, midőn nemzeti ünnepe dicsőítésére látja gyűlni a néptömeget, midőn az élet zibongása hazai nagy férfaink emlékének tiszteletül nyilatkozik. 'S annál magasabban és jótékonyabb a keblünk előtt ezen éret: ha az ünnepeit vallásos komolyság is jellemzi. Feldobogott a mi keblünkben is a hazafiai legisztább érzelm, midőn mult vasár-

nap az ő Buda térein 's utcáin véghezment sz. István első királyunkat dicsőítő ünnepélynek és szent járdalatnak tanni valánk. A mi a két testvérváros és naponi külső tekintetét illeti, megvalljuk, roszul esett látunk. — hogy ezen egyetlen egy nemzeti szent ünnepünk mármár oly kevés erővel bir, a tán belsőleg mélyen érzett jelentőségnek külsőképenti nyilvánítására; külső jelek eszméket 's érzelmeket költenek; bármennyire szegényes is a mindennapias hatás-vadászat, de illyesekben — nemzeti ügyekben — hatást keresni szabad, sőt kellene, 's eszközteni csak üdvös lehet. Minél nagyszerűbb az ünnepély, annál magasabb felfogást eszközöl az ünneplő személy és tárgy iránt.

Nifont de Rarke megnyitá már műtárgyai nevezetes kiállítását a vaczi-utcai Jüttnerféle házban, mellyet a közönség figyelmébe annál is inkább ajánlunk, mivel több rendbeli kiállítást szándékozik mutatványozni, érdekességében olly gazdag gyűjteményéből.

Egyik lapársunk megnyugtatóra mondhatjuk, hogy nemesak Budán, hanem Pesten is járnak gyűjteni a városi hatóság részéről a kárvallott miskolcziak számára. Mert még ezelőtt mintegy 10 nappal kopogtatott be e sorok írójához egy polgárilag öltözött egyén, városi hajdu kíséretében, e felszólítással nyújtván oda adakozás-bejegyzési ívét: „Nem tetszik valami kegyes adományt járulni a miskolcziak fölségelésére? — Igy tehát e dicséretes dologban a pesti tanács sem maradt el a budaitól.

A vakok pesti intézetéből növényedékek nyilvános próbatétele jövő szombaton (aug. 26. k.) délelőtti 9 órától 12 óráig fog Pesten a vmegyház nagyobb teremben tartatni, mellyre a nskeblü emberbarátokat 's ezen intézet nagylelkü gyámolítóit eleve figyelmeztetjük. A testgyakorlásból próbatét pedig ugyanazon nap délutáni 5 órától magában az intézet házában tartatik.

Országgyűlési tudósítások.

Pozsony augusztus 14én.

XXVIII. országos ülés (a KK. és RRnél.)

Olvastatván országbírói itélőmester Zarka János ő nga által a KK. és RR. izenete és felirási javaslat a vegyes házasságoktól a magyarországi rom. cath. papság által az egyházi szertartások megtagadása tárgyában, *) 's az a RRdek által „maradjon” felkiáltással kísértetvén: elnök ő nnga fogta fel az annyiszor vitatott, de minden részleteiben életkérdéseinkhez forrt tárgyat, 's mint multkor is, a vallásbeli sulyok ét nehézségek tárgyalásakor úgy most is azt javasolja, hogy e tárgy felterjesztésével, addig, míg iránta kir. válasz nem érkezendik, maga a siker érdekében, felhagyni méltóztassanak; mert, mint remélni lehet, ő Fsgének k. válasza a vallás dolgában sokra nézve kedvező leend 's a felírás akkor sokban megváltozandik; és ha meg kellend változnia, mert a RR. kíván-sága teljesült, akkor a felírás modora is kedvesebb lesz end, 's a tárgy szilárdaságával a modor kedvesége le-egyekbötve. Mert ha azon viszonyt veszi, mellyben az egyházi rend e tekintetben van, a felírás elmaradását ohaítja, annyival is inkább, mert meg kell vallani, hogy a papság részéről sok olly protestatio van, mik a törvényben 's kötelességökben gyökerezik; védik az ügyet, meggyőződésüket; és ezek miatt hozatnak fel ellenök, mik rájuk nézve kellemetlenek; pedig a papság százfélékép van hozzánk kötve. Ennélfogva míg a dolog lényegére nézve ő Fsgé k. válasza megérkezendik, a siker miatt kívánta ő exllja a felírás felterjesztését elhalasztani. De a RR. „maradjon” felkiáltása a szerkezet és annak felterjesztése mellett nyilatkozván, ő nnga folytatá beszédét. Mi — mond — a felírás ereje? A RR. törvény által kívánják az egyházi szertartások megtagadása mellett kötött vegyes házasságokból született gyermekek törvényességét kimondani. Ki az — kérdé, — ki azt modaná, hogy illy gyermekek törvénytelenek? Ha maga a papság modaná, én modanám neki. hogy törvényesek. Igen, mert ő nnga a házasságnak lényegére a felek kölcsönös meg egyezését, a pap és tanúk jelenlétét tartván szükségesnek, bár lelete szempillantás, mellyben az állítaték; de ő azt tagadja; vélekedése tehát a kir. választ elvárni. — A RR. rövid „maradjon”-nal feleltek, 's hitték, hogy e tárgy, melly most második országgyűlésen foglalkodtatja a törvényhozást, az önfentartás annyiszor vívott harca 's a RR. táblájának olly szilárd nyilatkozata után ma minden keserűbb discussio nélkül fog keresztül esni; azonban többen kívántak szólni, és mi tehetségünk szerint, időnköz mérve töredékekben szándokozunk közleni a szónokok érdekes nyilatkozatait, a RRk meg-

*) Közlendjük.

győződését 's az egyházi rend elveit 's érdekeit képviselőket. — Az elnök után egy megyei követ szólott fel 's nagy feladatnak tartván a közvélemény ellen vinni, a lelkesedésnek sok perczen határt tűzni ki, azon lelkesedésnek, mely csak akkor ígérhet üdvös eredményt, ha a szent szikrát a szeretet és méltányosság érzete hatja át, és ha az ész mérsékelve a lelkesedést, neki irányt ad. Bár a pásztori körlevél a közvélemény ellen adatott ki, nem hiszi, hogy a lelkesedés arra a polgári bűn bélyegét nyomja. A szónok kötelességének tartja küldői ellenvéleményét előadni 's kijelelni az egyházi 's polgári hatalom között a határvonalat. A világi hatalom — ugymond — a polgári törvények iránti tiszteletet 's engedelmességet parancsolja, a vallás lélekismeret szabadsága pedig egyesek és nemzetek tulajdona; és hogy a hit ágazatait taníthassa, az isteniszolgálatot elrendelje, lelki javait csak hűveinek osztogathassa, az egyházi hatalmat illeti; ezen jogokat hazánk törvényei honunkban a túrt-vallásra is kiterjesztik. A szónok Rottecket hitta fel, ki az ember természetes szabadságáról így szól: „Von jeder Beschränkung frei muss hiernach in Bezug auf Religion und Kirche bleiben zu vorderst: Gedanke, Glaube und Gesinnung, dann aber auch das Bekenntnis und die Mittheilung derselben an andern, auch jede daraus sich beziehende äusserliche Handlung, oder gottesdienstliche Übung.“ Ez előzmény után a tárgyhöz szólva, azon állításra, hogy a főpásztori körlevelek által az 1790. 26. t. cz. 15 §-nak azon rendelete: „ne matrimoniis mixtis impedimenta ponantur“ meg van sértve: megjegyzi, hogy akadály kétféle képzelhető; külső és belső, vagy is erkölcsi; ha az áldásmegtagadás akadály, az csak belső lehet; de — kérdé — lehet-e az a férfira, a prot. völegényre, kinek a cath. pap áldására szüksége nincs; 's ki házasságának polgári érvényessége miatt kívánhatja csak a pap jelenlétét? lehet-e a nőre, kit a vegyes házasságtól azon gondolat sem tartóztat vissza, hogy gyermekei, vagy azok egy részem más valóságban fognak neveltetni, 's nem az övében, mellyet ő legjobbnak tart vagy tartania kellene? 's lehet-e akadály a szülőkre nézve? Mondatik, hogy a cath. egyház félszázadig megáldotta a vegy. házasságokat 's miért nem áldja meg most? A szónok megjegyzi, hogy lélekisméret, vallás és meggyőződés elidősülés alá nem esik; de szertartásainak elrendezésére nézve a történet, szokás és az 1543: 18. 1550: 16. t. cz. szerint az egyház a világi hatalomtól mindig független volt; és midőn az 1790: 26. t. cz. az evangelikusokat az egyház dulgaira nézve csupán egyházi eljárásaitól függőknek nyilatkoztatja, akkor a viszonyosság elvénél fogva a cath. egyház ezt méltán követelheti. — Szeretlenség bélyegét nyomjuk azon egyházra, mely a házaspártól a jó kívánságot elvonja; a szónok sem tudná kíván, de nem arról van itt szó; mert az áldás-megtagadás nem megvonása a jó kívánságnak, hanem egyházi helyben-nem-hagyása a gyermekek más hitbeni neveltetésüknek. — A szónok egy nagy férfiu után, kinek ittnemlétét minden becsületes kebel fájjalja, ismételve fejezi ki, hogy kár volt a törvényhozásnak a vallás dolgaiba ereszkedni. Azonban minthogy már beereszkedett, föltéve hogy az egyházi rend hibázott, hogyan alkalmazhatnák rá az 1647: 14. t. cz. b. foglalt büntetés 's Ulászló 6. decret. 8. cikkének fenytéke? Hisz az 1647: 14. t. cz. 14. t. cz. 26. magyarázván a 600 frt büntetést csak a templomok, iskolák és plébániák erőszakos elfoglalóira érti; de történeti adatok nyomán csudálkozni kell a törvény rendeletén, mely 1647ben midőn a szónok megyéjében egy pusztá 100 kurta forintért zálogosított el, rendel egy plébanosra 600 frt. büntetést. Hisz Ulászló 6. D. S. t. cikké vad-rablás és prédálásra nyújt módot; 's hogy alkalmazhatjuk ezt szelidebb korunkban? — A mi a pápai brevé t. illeti, ezt kibocsátani a rom. cath. egyház főnökének jogaihoz tartozott; e brevére pedig törvény-óvás mellett kir. tetszvényt kiadni a fejedelem sérthetetlen joga. E brevé törvényeinkkel össze nem ütköztvén ő felsége hatalmát a szónok küldői e tekintetben kétségbe vonni nem kívánják, forrón ohajtván, hogy a vallásos villongásoknak valahára végök legyen. 'sat. — Minthogy a RR. a felírást minden módosítás nélkül kívánták felterjesztetni, az elnök röviden kívánta azt megjegyzeni, hogy bár multkor is kimondott, miszerint a brevé a törvényvel összeütközik, a tárgyat catholicus szempontból tekintve abban, ha valaki lélekismérete megnyugtatására Romába folyamodik, törvénytelenséget nem lát; ő nmga a placetumadás jogát a társasági rendszerből folyónak tartja, melly jog a fejedelmek sine civitatis adatott 's mellyel törvényesen él is; és miután a clausula a tetszvényben van, miért kívánják a RR. ennek törvénytelenségét kifejteni? ez — mond — a dolgot gyengíti. 'S miután a büntetésnek világosnak kell

lenni, a felírásnak a büntetésről szóló részét nem tartja erősnek. — Utána egy káptalani követ szólott. 'S igaz — mond — hogy ő felsége 1839ki april hónapban kibocsátott intimatuma által az egyházi rendnek az 1790: 26. t. t. cz. szoros megtartását parancsolta, de hogy ezt mind a nagyváradai püspök, mind a hg. primás és főpapok pásztori levelei meg nem sértették, kitetszik részszerint abból hogy a mult orsz. gyűlésen ezekben a mgos fő RR. semmi sérelmet sem találtak, részszerint magokból a pásztori levelekből, mellyekben csupán a cath. anyaszentegyháznak az evangelium lelkevel megegyező tanai foglaltatnak; már pedig a tanok meghatározása nem tartozhatik a törvényhozás köréhez. Ha az említett törv. 3. §-a szerint az evangelicus atyfiakat „ad actus religionis suae contrarios“ erőtetni nem lehet, ha (mint a szólott megyei követ is fentebb megjegyzi) a 4. §. szerint „Evangelici in iis, quae ad religionem pertinent, unice a religionis suae superioribus“ függnek: lehet-e vajjon a püspököket olyakra kényszeríteni, mellyek a vallásos szertartásokkal össze nem férnek; lehet-e intézkedéseket a vallásos szertartásokban rosszalni? holott már sz. István 2. k. 2d. fejezetében mondja: „Episcopi habent potestatem res ecclesiasticas providere, regere et gubernare, atq. dispensare secundum canonum auctoritatem,“ ezt praedictum nélkül, mi ellen a bécsi békekötés is óvást tesz, nem lehet. Azon esetben — folytatá — ha a cath. anyaszentegyház a gyermekek cath. vallásban neveltetéséről biztosítva nincs, az áldás megtagadásával sem a protestans, sem a cath. fél nem sértetik; a prot. fél nem, mert arra sem joga, sem szüksége nincs, de a cath. fél sem, mert úgy sem teszi azt meg, mi az áldást fogantossá tenné. De a pap sem adhat lélekismérete megsértése nélkül áldást illy házasságokra, mert az által, midőn egy részről az anyaszentegyház akarata ellen cselekednek, jóváhagyná más részről, hogy a cath. anyaszentegyház határában belüli kötött házasság gyümölcsei annak határában kívül neveltesse, 's így az anyaszentegyház céljának ellenére munkálkodnék. — Az egyházi rend — mond a szónok — a vallás nevében a bűnnek bélyegét nem nyomja a polgári törvények rendeletére, mert azokat tiszteli 's mennyiben a vallással 's szertartásával egybe nem ütközik teljesíti is azokat; így az áldás magtagadásával 's a passiva assistentiával csak azt teszi, hogy az anyaszentegyház szándoka és célja ellen munkálkodni nem akar. Ezen passiv assistentiával az egyházi rend még inkább módot nyújt, (a törvény rendeletének betöltésével) a vegy. házasságokat előmozdítani, és e mellett az anyaszentegyház célja ellen nem munkálkodik. Mert a törvény rendelete az lévén, hogy a v. házasságok mindig a cath. pap előtt történjenek, minthogy a passiva assistentiával a törvénynek elégtételt, 's a vegyesházasságok sem gátoltatnak, mert a törvény azon kitételében: „Impedimenta ponere cautum esto“ e szó alatt „ponere“ a szónok positivum factumot kívánván érteni, miután a passiva assistentiával semmi tetteles gátlás nem történik, azt, hogy a nemleges tett a v. házasságokat gátolná, mondan nem lehet. — Tovább fejtegetve a szónok a passiva assistentiát, azt az egész cath. anyaszentegyházban divatozóknak állítja; mert nem említve Olasz, Spanyol, Portugál országokat, Poroszország rajnai és lengyel tartományait, a török birodalmat, 's Angol, Bajor és Szászország, Északamerikát 's Europa több tartományit, mellyekben, a mellett hogy a protestans házasság magát gyermekeinek cath. vallásban neveltetésére esküvel kötelezi, a házasságok a pap passiva assistentiája mellett köttetnek meg; lehetlen azon körülményt érintetlenül hagynia, hogy Franciaországban, Helveczia, Belgium és Hollandban a vegy. házassági kötésre Romából kéretik dispensatio. Tehát csak a magyarországi clerus távozzék el a köz anyaszentegyház vallásszertartásától? azon szertartástól, mellyet hogy 1790től eddig meg nem tartott (ámbar helyeselni — mondá — nem lehet) kimentetni a reversalisoknak eddigi divatozásától: de miután a mult orsz. gyűlésen a revers. jövőrei eltörlésében mindkét tábla megegyezett, a dolog más fordulatot vevén, a clerus kényszerítve volt a köz anyaszentegyház bevett szokásához alkalmazkodni. De hogy ez hazánkban is szokásban volt, tanúsítja gr. Zichy győri püspök 1760. octob. 20. kiadott és a megyei ritualéba íglatott rendelete. — A pápai brevé — folytatá — törvényeinkbe nem ütközik, mutatja ezt ő fsgének rá adott placetuma, melly tetszvény záradékának „in quantum legibus“ etc. a szónok olly értelmet adott: hogy — „törvényeinkkel nem ellenkezik. — Mind ezek mellett mégis — mond — az áldást megtagadó lelkeszek ellen több ns. megye az 1647: 14. t. cz. vélte alkalmazhatónak, 's erre történik a t. RR. felírásában is hivatkozás, pedig e törvényben az áldás megtagadásának 's a pass. assistentiának nyoma sincs, és mivel az 1790: 12. t. cz. szerint törvényt csak a fejed-

lem és a törvényesen egybehívott országos RR. magyarázhatnak, azon 1647: 14. t. cz. pedig az 1790: 26. 12. §-a által (mint fentebb is mondatott) csupán a templomok 'sat. elfoglalóira alkalmaztatik, nem foghatni meg, mikép vehették a ns. megyék azt olly értelemben — A szónok, beszédét, egy korán elhunyt nagy férfiu (Dessevffy A.) szavaival fejezi be. „Szellemi ellenállást erőtetés módjaival nem győzhetni le,“ — és hogy az lett volna a polgári társaságnak kezdetétől fogva legkívánatosabb, miszerint magát a világi hatalom a lelkiismeret legdrágább kincsébe a vallás kérdésébe nem avatva, hanem azt magára bízva, annak tulajdon belső erejétől várta volna szellemi kifejlését 's háladását. — A káptalani követ után egy megyei szónok állott fel 's hosszas beszédében mindent kimerített, mit e tárgyan a RR. kívánata mellett felhozhatni. „Ha egy alkotmányos országnak — mond — minden külső hatalomtól függetlensége morális életének fő eleme, ha a családok szerencséje 's boldogsága házi békeségen alapszik, ha minden egyes polgár méltán követelheti, hogy a status lélekismereti szabadságát biztosítsa: akkor kétséget nem szenved, hogy a vegyes házasságok tárgyában költ pásztori körlevelek 's Romából ide küldött 's kir. placetummal ellátott szenteszéki bréve által hazánk függetlensége veszélyeztetett, alapos törvényeink megsértettek, mint megsértett a szabad polgár, szabadnak lenni kellő lélekismereti szabadsága és felzavartatott a szerencsés családok házi nyugalma és békesége. Tetemes ezen sérelem, mellynek sulya úgy tűnik leginkább elénkbe, ha e tárgy 1) alkotmányos és 2) egyházi elvekből taglaltatik. — A status minden egyesvallást maga irányában morális testületnek tekint, mellyet mig egy más törvényesen bevett morális testület polgári jogait nem sérti, nemcsak tűrni de ótalmazni is köteles; így a cath. vallás dogmájának a hazában létező minden morális testületekre következőleg a hazában levő minden vallásra, 's így az egész nemzetre politikai 's polgári hatása nem lehet, mert akkor a cath. vallás a status felett állana, mi nem lehet, mert a status nem létezik a cath. vallásban, hanem a cath. vallás, mint szinte a többi vallás is, a polgári állományban. 'S azért nem állhat meg a cath. vallás többször vitatott azon állítása, hogy a statusban a cath. vallás dogmaival ellenkező törvény nem létezhetik, mert ugy Magyarország kénytelen lenne törvényeit előbb mindig Romába küldeni, vajjon azok nem ellenkeznek-e a dogmákkal. De ez, mig Magyarország alkotmányos, 's minden külső hatalomtól független ország leendő, nem történhetik. E függetlenséget királyaink mindig fenn tudták tartani; mutatja ezt Kálmán király tette, ki Crescentius érseknek a II Paschalis pápa által kívánt vesztélyes esküt letenni nem engedé. Magyarország a vallás, jelesen a házasságok dolgában mindig rendelkezett, 's a világi hatalom e rendeletének az egyházi rend mindig engedelmeskedett; így Kálmán II K. fejezetében azt rendeli: „ut desponsatio conjugalis in conspectu Ecclesiae praesente sacerdote coram idoneis testibus aliquo signo subrahationis fieret, secus non conjugium, sed opus fornicationis reputetur.“ — E törvénynek az egyházi rend mindig engedelmeskedett. Az 1608ik I. K. előtti t. cz. a szabad átmenetet egész községeknek megengedi; így rendelkezik ténylegesen a vallás dolgában az 1790: 26. t. cz., 's a mellett hogy a vegyes házasságokat a rom. cath. lelkész előtt történendőknek rendeli 's annak akadályoztatását tiltja: 16ik §-ban a vegyes házasságokat szentségre emeli. És bár a clerus e törvénynek ellenmondott (ellenmondása természetesen el nem fogadtatván), azt mégis törvénynek ismerte el, 's annak a legujabb időkig 50 éven át engedelmeskedett. 'S ime 50 év mulva érkezett Romából egy bréve, mellyre, bár az törvényeinket sérti, kir. tetszvény adatott. Ezen sérelmes brevének veszélyteljes tartalma 3 fő pontban központosul. 1) meghagyatik, hogy az illető lelkész igyekezzék minden módon a' cath. nőt arra bírni, hogy vegyes házasságba ne lépjen; 2) ha ez nem sikerülne, igyekezzék az ev. völegényt a rom. cath. vallásra áttéríteni, 's 3) ha ez sem sikerülne, igyekezzék a vegyes házasságból születendő minden gyermeknek a cath. vallásban neveltetését biztosítani, azaz reversalist venni, és ha ez utolsó sem sikerülne, akkor az áldás, a szertartások 's a templom tagadtassanak meg a jegyesektől. E bréve, mint láthatni, sérti hazánk törvényeit, sérti Kálmán fentebb idézett törvényét, a teljes vallásszabadságot adott bécsi és linzi békekötést 's végre az 1790: 26. t. cikkét. De nemcsak sarkalatos törvényeinket, hanem a magyar kir. udv. Cancellaria 1839ik évi april 27ről 6113 sz. alatt költ 's a m. kir. Helyt. tanácsához bocsátott azon rendeletét is, mellyben a főpásztorok az 1790: 26dik törv. cikkhez szoros ragaszkodásra utasítatnak, sértették meg; azonban ők nem tekintve, hogy a törvényes kir.

rendeletnek nem engedelmességre törvényeink súlyos büntetést szabnak, a két püspök példáját követve hasonló körleveleket bocsátottak ki megyékben. — E tárgyat alkotmányos nézetekből taglalván, világos, hogy az egyházi rend veszélyeztetése hazánk függetlenségét 's alapos törvényeinket sérti. De a főpásztori levelek 's a szentszéki bréve nemcsak törvényeinket, hanem a rom. cath. vallásnak és a szent zsinatoknak szabályait is sérti.

Az említett szentszéki bréve a vegyes házasságokat, melyek ez előtt törvényünk értelme 's maga az egyházi rend factuma szerint szentségek valának (mert a vegyes házasságok váló-pereit a szentszékre teszi át, minthogy „utrobique de veri nominis sacramento agitur“) tilosoknak 's bűnösöknek nyilvánítja, 's a vegyes házasságokat részint tértitgés, részint reversalisok kicsikarása, részszert pedig az áldásnak megtagadása által akadályoztatja; pedig a sz. zsinatok ellenkezőleg rendelkeznek; így

A IV carthágói zsinat Decr. 13. fejeletében megállapítja: „Sponsus et sponsa, cum benediciendi sunt a sacerdote a parentibus suis vel parantibus offerantur.“

A braccari zsinat 11. szabálya a házasságok kárthatóit elleni így rendelkezik: „Si quis conjugii humana damnat et procreationem nascentium perhorrescit, sicut Manichaeus et Priscillianus dixerunt: anathema sit.“

Már pedig az egyházi rend a vegyes házasságokat kárthatatja, az azokból születendő gyermekektől irtózik, ki hajdan olly örömet sujtott anathemával, esik maga, ezen canon rendelte egyházi átok alá.

Ezen és a szónok által felhozott számtalan adat nyomán megmutatni igyekezék az érd. követ azt: hogy az egyházi rend a brévéhez ragaszkodása által a zsinatok rendeleteit sérti, 's hogy főképp a házasság reformációjáról szóló decretum I fejezete szerint a jegyesek az áldást a lelkész tül követelhetik, midőn más részről azt a lelkész templomban megadni köteles. — Mellözve tehát a szónok több igen fontos 's az egyházi rend anathema alá esését tárgyozó adatait, azon igen lényeges észrevételére térek, hogy az egyházi rend, a tridenti zsinat óta még maig sincs tisztában a felől: „quisnam sit administrator sacramenti matrimonialis?“ vajjon a lelkész, vagy a jegyesek? A szónok e kérdés feszegetését mellözve egyedül a vegyes házasságok kérdésére szorított 's kijelenté, hogy a vegyes házasságok kérdésében is olly különbözők az egyházi rend véleményei. — Az egyházi rend ugyanis azt állítja, hogy a vegyes házasságoknak a reversalis a conditio sine qua non, 's ezt reconciliatio Ecclesiae-nek hívják; azonban Henrik fuldai püspök 1764 majus 24kén költ paranccsolata a vegyes házasságokból születendő gyermekek közti viszonyosságot, t. i. hogy a fiúk atyjok 's a leányok anyjok vallásában neveltessenek rendeli, 's a conditio sine qua non így itt meg nem áll. Így rendelte elintéztetni constitutionalis elv szerint a vegyes házasság kérdését a rhenusi szövetség primása Károly, ki a válások reciprocitásának biztosítását kívánja. De tudjuk hazánkban több megyei gyűlésen a cath. lelkészek a bréve ellen nyilatkoztak, de nem csak a lelkészek, hanem több egyház-főnökök is. Így a besztercebányai megyés püspök boldogult Belánszky József azt állítja, hogy a vegyes házasságoktól az 1790: 26ik t. cz. világos rendelete ellenére az áldást megtagadni nem lehet és nem szabad. Ezen állítás bebizonyítására hivatkozott a szónok, egri kanonok 's jelenlevő kápt. követ Roskoványi Ágoston illy című „De matrimonis mixtis inter catholicos et protestantes“ 's a szónok szerint a breve ellen legnyomósabb adatokat nyújtó munkájára. Melly munkából a RR azon vizsgálatására, hogy midőn minden főpásztor a constitutio ellen lépett fel Magyarországon, volt mégis egyetlen egy püspök, ki a constitutióra hivatkozott, felolvasta annak a libetányai esperestséghez (melly őt az áldás megadásának eltiltására szólítja föl) intézett következő szavait:

„Ego artilum 26: 1790[us] usu fere semiseculari roboratum pro constitutionalis et fundamentali agnosco. Si ei (Parochus) partem catholicam a proposito in eum matrimonii, in quo proles non suae religionis educandas haberet, removere, aut ad impediret a sponso suo de catholica omnium prolium educatione restandas a sponso suo de catholica omnium prolium educatione restandas adducere non successerit, eaque ex parte sua debita et sufficiente institutione religionaria superatas in sensu legis praecipientis, quocumque sub praetextu ponere cautum est, nuptias huiusmodi tamen inire voluerit, nec mihi, nec alteri cupiam intergrum esse, sed nec paci et tranquillitati publicae, qui imo nec ipsi religioni nostrae proficuum atque utile esse censet, tali in casu benedictionem mixtae religionis nuptias, contra vigentem hucdum a benedictionem mixtae religionis nuptias, cum periculo intentae ex adverso supracitati religioni catholicae favorabilis articuli subversionis, denegare.“

Ebből, mint az említett püspöknek a szónok által felolvasott több rendbeli leveleiből is világos levén az, hogy az áldás körüli kérdésben az egyházi rend tisztában nincs, kérdező az egyházi rendet a szónok: ha az említett püspök hivatkozhatott az alkotmányra, miért nem hivatkozhattak volna arra a többiek is? főképp kiknek a constitutio fentartása van legnagyobb érdekükben, mint kik e hazában legnagyobb mértékben élvezik az alkotmány

jótékonyosságait. — A szónok még tovább vevén fel a tárgyat egyházi nézetekből, ha — mondá — a cath. vallás a sola salifica, akkor dogmái nem változhatók, azonban látjuk hogy tanai különbözőleg magyarizáltak, 's a dogmák megváltoznak, úgyhogy, mi 50 év előtt szabad, az most tilos és bűnösnek nyilvánítatik. Ha az 1790: 26. t. cz. ellenkezik a cath. vallás dogmáival, ellenkeznie kellett azokkal 50 év előtt is, miért nem ellenkezett tehát ő szentsége azt már akkor. Vagy, mint a brévében menségül felhozatik, a magyarországi vegyes házasságok helyzetét nem tudta? ezt hinni, miután az 1790: 26 t. cz. ő szentségével a romai nuncius bizonyosan haladéktalanul közlöt, nem lehet, és ha ezt elmulasztotta volna, miután a tridenti zsinat de statu Ecclesiae minden 5 évben ő szentsége elibe adandó tudósítást tesz a püspököknek köteleességükül, a magyarországi koránsem hanyag, sőt a jelen körülmények bizonyítása szerint tulbuzgó clerusról azt feltenni, hogy a 26ik költe óta és így tiszter mulasztotta volna el köteleességét, nem lehet. — Nem hagyhatta továbbá érintetlenül a szónok, a bréve azon szavait, mely a tértitgést az egyházi rendnek világosan köteleességébe teszi, 's a vegyes házasságokat, mely előbb mind a törvény mind az egyházi rend factuma szerint szentség volt büntetnek mondja — ekképen:

„Ut catholicae Religionis adhaerens conjux serio admonetur de obligatione curandi pro viribus conversionem catholicam conjugis.“ quippe quod ad patratorem criminum veniam a Deo facilius impetrandam apprimere conducit.“

És mégis e bréve az illy bűnösöknek állított házasságokat oldozhatatlannak állítja lenni, 's a vegyes házasságok teoriáját olly zavarba hozza, hogy meg nem foghatni, mikép lehet a tilos érvényes, a bün oldozhatatlan szentség, 's a szentség általános bün? Így végig menve még a brévének több pontjain is, mint p. o. melly a vegyes házasságot botrányának mondja, 's erre vonatkozólag kérdést téve, hogy botrány-e dicső II. Leopold tette, kinek lelkéből folyt ki a 26ik t. cz. botrány-e az egyházi rend eddigi gyakorlata? a szentírás melly a keresztény és eretnek közti házasságot is megszentesi? 'sat. a szónok nem hallgathatá el, hogy a nm. kir. Helyt. tanács, főképp az 1839 évi april 27ki udvari decretum után, még szorosabb köteleességét mulasztá el, 's hogy a kormánytól, említett decretum után, méltán lehetett várni, hogy tetszvényét ki nem adandja. A szónok itt fájdalommal emlité meg, hogy ép a szónok megjéjének a vegyes házasságok dolgában fölterjesztett 15 rendű felírásaira mindeddig válasz nem érkezett, 's hogy megjéjének a protestans papok a vegyes házasságok egybeadásától eltiltatván, a cath. lelkész pedig egybeadni nem akarván, most többen buja házasságban élének. Ez fogja-e aztán gátolni az indifferentismust?

Mindezeknek közfigyelemmel kísért előbocsajtása után, világos utasítása következtében a szónok kijelenté, hogy megjéje sérelemnek tartja a főpásztori leveleket, a brévé 's az erre kiadott placetumot; sérelemnek az egyházi rend e részbeni tetteit és azt hogy a Helytartó tanács ez iránt nem intézkedett 's mindezen sérelemmentül előbbi orvosoltatását sürgeti. A szónok — utasítása erre vonatkozó pontjainak felolvasása után, említve még a kényszerítő szükségét, melly a nagy nemzetsalád nyugalma érdekében a mentül előbbi intézkedést parancsolja, kérésrel fordult a főtiszt clerushoz, őt, a felebaráti szeretet hirtetőjét, a felírás felterjesztésének pártolására szólítván föl, 's a RRket megjéje most felolvasott de a fölírásban nem foglalt kívánatainak tárgyalás alá vevésére kérvén, melly kérése ha viszhangra nem találta, akkor a felírást egész kiterjedésében pártolja. — Az érd. megyei követnek jelen kimerítő szónoklata után egy káptalani követ szólott, 's miután szerinte a főpásztori levél önkörében rendelkezik, az a törvényben semmikép sem ütközhetik, de az egyházat működésében akadályozni nem lehet, miután az egész gyakorlat és szokás az áldásban áll, mellyről az anyaszentegyház rendelkezhetik, az érd. követnek még megjéjéjé, hogy midőn a tridenti és carthágói zsinat szabályai hoztattak, akkor a vegyes házasságokról még szó sem volt; 's hogy a besztercei püspök azon levelét a historia igénylésénél fogva hozta a szónok munkájába be, kit, az említett püspök azon tette által megsomorítottat, az érseki encyclica megvizsgált.

Többen szólottak még, részint a felírást pártoló megyei, részint a káptalani követek beszéde szellemében, nyilatkoztak. Egy városi követ a copulatiót világi hatóság előtt történnének kívánta, mert fel kell mentenünk, — mond — az egyházi rendet a következtelenség tül, hogy mit botrányosnak hiszen, kénytelenne legyen elkövetni, sőt a cath. házasságokat is kívánja az egyh. rendtől elvétenni, nehogy azt önérdékükkel azonosítván több visszaélésnek nyújtassék alkalom. — Az elnöknek erre tett rövid megjéjése után egy megyei követ a felírást, kivén azon

sorokat, mellyek által a fejedelemnek jog adatik az országgyűlés betekintése nélkül is a bullák és brévékre kir. placetumot adni, egész terjedelmében pártolá 's a RRket azon sorok kihagyására kéré, mert — mond — ha a magyarizációs jogot most canonizáljuk, mit teendünk, ha a tetszvény olly bulla és brévékre fog kiadatni, mellyeket a RR. itélete törvényeinkkel egybeütőknek találand? egy más megyei követ által indítvány tétetett 1) a magyar papság felső bbségének 2) az egyh. vagyon, melly a status czéljával ellenkező súlyt ad és 3) az egyházi rend befolyásának megszüntetése iránt a polgári dolgokba; mert míg egy uralkodó hierarchia létezik, a reciprocitás csak álom 'sat. Végre némelly érdekes historiai datumok kölesönös felhordása, a kir. tetszvény iránt tett indítványnak egy követ által lett pártolása, egykét élenkebb expectoratio, 's az ifjúságot illető elnöki felszólítás után a felírás a RRdek többsége által pártoltatván: elnök ő nmga a már későre terjedt gyűlést a határozatnak a felírás felterjesztése melletti kijelentésével fejezte be.

Pozsony augusztus 16kán. XXXIX. kerületi ülés.

Kerületi jegyző Palóczy László felolvasván a turmezei sérelem iránti második üzenetet, ez közíratra bocsátatott. Ezután olvastatott a zágrábi nemeseleknek 430 's néhány aláírással ellátott folyamodványuk, melly egy megyei követ indítványa folytában, az üzenethez, 's majd a teendő fölírásához csatoltatni fog. — Jelentés tétetvén egy megyei követ által, hogy gróf Bathányi László és báró Rudnyánszky Sándor — egy másik által pedig, hogy báró Luzsinszky Mihály ez országgyűlésre meg nem hívatottak, eziránt a szükséges lépések megtételni fognak. — Olvastatott most a m. Főrendeknek válasz-üzenete az országgyűlési szállások 's a sérelemek összeszedése iránti országos választmányok tárgyában. Emlékeznek még t. olvasóink e lapokban is közlöt azon élenk vitákról, mellyek egy érdeműs gróf indítványa nyomán a főrendi táblánál keletkezvén, azon határozatot előzék meg, miszerint az illető válaszüzenetben a t. Rendek arra szólítottak fel, hogy mind azon közérdekű tárgyak, mellyek most kerületi küldöttségeket foglalkodtatnak, országos választmányok által sikeresebben elintézendők lévén, a t. RR. azokra nézve a fő Rendek köréből is kinevezendő választmányi tagoknak közremunkálhatását szorgalmazzák. Ezen pontra nézve tehát tevék meg észrevételeiket a t. RR. mai kerületi ülésekben. Egy követ ugy vélekedett, hogy miután ezen táblának iniciatív-joga kétséget nem szenved, 's azért a Főrendek kívánatának tárgya minden parlamentarizmus ellen van, a kerületi ülések, mellyeket a ker. választmányok munkái csak megelőznek, az országgyűlési tanácskozások főrugója lévén, — a dolg sokkal tisztább áll, semhogy a főrendi válaszüzenet e pontjára felelni kellene, 's azért szóló azt csupán tudomásul vétetni kíváná. — Mondatott tovább, mikép nem abban áll a két tábla közti egység, hogy egyik a másiknak hatáskörébe vágjon; különben is a t. RR. táblájának a kezdeményi jog olly annyira tulajdona, hogy attól, az országgyűlés megrázkodtatása nélkül, elállani lehetetlen volna; annál fogva a szóló szinte nem kívánt válaszolni a Főrendeknek. — Ezek ellenében más követ a dolgot érdemre nézve igen, de formájára nézve nincs egy értelemben az előtte szólókkal, 's azt hiszi, hogy a főrendi válaszüzenet végzavaira mindenesetre felelni kell. Szónok ugyan elismeré, hogy a főrendi táblánál vannak számos capacitások, mellyek részvéte a kerül. tanácskozásnál hasznos volna, azonban mint e tábla tagja nem kívánhatja, hogy a Főrendek a kerületi ülésekbe befolyjanak, annál kevésbé lehet megengedni, hogy a Főrendek részt vegyenek a kezdeményi jogban, minthogy e tábla számadással tartozik küldöinek, am azok pedig senkinek számadással nem tartoznak. Hivatkoznak ugyan országgyűlési gyakorlatra, azonban ez kerületi választmányokra nézve soha fen nem állott. Szóló megjéjé, hogy midőn mult országgyűlésen a váltótörvénykönyv, sajtószabadság 's a t. kerül. választmányilag tárgyalatott, a Főrendek nem reclamáltak, — 's az egyesülést nem illyen uton hiszi elérhetőnek; — ezeknél fogva szóló egy rövid üzenetben a RRnek védokait a főrendi tábla kívánata ellenében kifejtetni javasla. — Illy véleményben, — miután a Főrendeknek e pontra adandó felelet még többek által elleneztetett — volt egy más követ is, ki az eddigi gyakorlathoz ragaszkodva a választ csak illendőség tekintetéből tartá szükségesnek, 's azért, hogy ne mondassék: „qui tacet, consentire videtur,“ a főrendi táblának, üzenetében kijelentett kívánatára egész elhatározottsággal felelni kívánt. — Felszólat most az e tárgy körüli tanácskozásokat megnyitó követ, 's kijelenté, hogy az előhozott okok nem képesek őt a Főrendeknek adandó felelet szükségéről meggyőzni; mert midőn ezen tábla rövid felelettel a dolgot tisztába hozhatni gondolja, a

Főrendek felvilágosítást kérnek, 's így vitakozás támadván oly, soha kétségbe nem vont, jog felett, a feleletek és viszonfeleletek vége hosza nem lesz; ámde midőn a gyakorlat oly tisztán szól iniciatív jogunk mellett, ugy a felett vitakoznunk nem szükség. Egy más megyei követ illendőségből röviden válaszolni javasolván polemikától épen nem tart, mert ha a Főrendek ismét felszólítanak, rajtuk áll — ugymond — az ügyet hallgatással elmellőzve annak véget vetni. A szót többet pártolák, azon okoknál fogva, hogy épen a RRek kezdeményi joga fenntartása végett valamit mondani kell a Főrendek felszólítására; — különben azt gondolhatnák, hogy a RRek a kérdés iránt tisztában nincsenek; — és a dolgot hamarabb be nem fejezhetni, mint egy rövid száraz felelet által. — Ismét más megyei követ szinte e véleményben van, 's azt hiszi, hogy kétséget nem szenved, mikép a Főrendek tekintetben egy kis acquisiótiót akarnak tenni az iniciatíva jogában, talán azon tekintetből is, mert a RR. tábláját nem annyira haladni, hanem rohanni látják; szülő e táblánál rohanást nem tapasztal, 's megjegyzi, hogy a főrendek nagyobb befolyása a büntetőrendszer-választmányba okozta a sok külön-szavazatot, mert a kik valamely hivatalban vannak, midőn voksolásra kerül a dolog, mindnyájan egyforma meggyőződésűek, 's így a RRek sajátlagos elvei kisebbségben maradnak. Ezt előrebocsátva, kifejté, miért vala szükség az országgyűlési szállítások, 's a sérelmek öszveszedése érdemében országos választmányt kérni, 's végre a tárgy érdemére, a kérdéses feleletre nézve nyilatkozik; az én véleményem szerint, ugymond, oly tisztában áll indítványozási jogunk, hogy e tekintetben a felelet a FőRR. válaszenetere egészen szükségtelennek mutatkozik; minthogy azonban illedelem említett, 's mi nem akarhatunk ürügyet adni arra, hogy e táblát illedelem-sértésről vadolják, ennél fogva a felelet helyén volna de olyformán, hogy a kezdeményi jogról egy szóval se tételessé említés, hanem csak az jelentessék ki egész lakonimussal, hogy valamint m. országgyűlésen igen fontos ügyek tárgyalattak kerületi választmányokban, ugy e szokáshoz a RR. most is fognak ragaszkodni fenntartván magoknak egy országos választmány kinevezését kérni akkor, midőn annak célszerűségéről némely tárgyra nézve meggyőződve leendének. — Ez előterjesztmény helyeslést, és az indítványozott modorban felelet a többség által pártolást nyervén, az elnökök egyike a szerint mondá ki végzésekben az eddigi vitakozások eredményit. — Egy rövid episod után, mely alatt az ifjusághoz atyailag szives szót intetették, kerületi jegyző jelenti, hogy meghagyás következtében az országgyűlési szabad hirlapok tárgyában 1835ki küldöttség munkálataiból a tervezett felírást kikeresvén, ez ügy ujjolag felvehető. Mire egy megyebeli követ egy második izenetet a szabad hirlapok tárgyában indítványozván, annak szerkesztése azonnal elrendeltetett. — Szóba jöven a további tanácskozásba veendő tárgyak sorozata, 's egy szónok említést tévén azon kerületi határozatról, mely szerint a büntető-rendszer tárgyában küldendő utasítások megérkezéig a megyei külön indítványok lőnek előleges tanácskozás tárgyul kitűzve — ugy vélekedett, hogy a tárgyalandó megyei indítványok sorából hihetőleg csak a fontosabbak fognának előlegesen felvételni, melyek legyenek azok, ugy hiszi, senki előtt sem titok többé, azért ámbár ohajthatónak látszik, hogy némely közérdekebb indítványok haladék nélkül vétsenek tanácskozásba, mindazáltal szülő sem tanácsosnak, sem okszerűnek nem találja bizonyos indítványok tárgyalásába ereszkedni, mielőtt némely kerül. választmányi munkák beadva leendnek, így p. o. a kereskedés ügyében eljáró kerületi választmány munkája a megyéknek szükséges tudomás végett megküldetendvén, valószínűleg az következhetik, hogy oly indítvány iránt, mely már is sok helyütt tetemes antipathiát gerjesztett, — midőn a nemzet a választmányi munkálatban számtanilag kimutatva látandja hazánk mellőzhetlen szükségét, — sokkal kedvezőbb utasítások keletkeznek, mint a minők most fenyegetnek. A fontosabb indítványoktól tehát jelenleg célszerűleg tanácskozni nem lehetvén, azt tartja szülő, hogy a csekélyebb indítványok akármelyike nem érdemel annyi figyelmet, mint a büntető törvénykönyv érdemében eljáró országos választmány munkálata. Ennél fogva, miután a legérdekesebb indítványokat elővenni nem lehet, a kisebbeket pedig nem kell, ugy vélekedik a szónok, hogy a most említett országos választmány munkájának taglalata a legközelebbi kerületi ülésben megkezdendő volna. Igaz ugyan, ugymond, hogy e részben a megyék utasításai hiányzanak, azonban a kerületi vitások még nem bevégezett tanácskozás, 's míg országos ülésben e tárgy szőnyegre kerül, elég idő marad a megyéknek követeiket eziránt utasítással elláthatni. Az indítványozó követ a választmányi munkálat csak 1ő és 2ik részét tar-

tá ezuttal felveendőnek, a 3ik részt pedig, mely a bírói eljárásról szól, akkorra, midőn a városok elrendezésével foglalkozó kerületi választmány előterjesztendő jelentésének megvizsgálása befejezve leendett, tárgyalatni javasolá, erősen remélvén, hogy a RR. ezáltal a nemzet kívánságát elérik. — Erre nézve egy szülő megemlítvén, mikép az utolsó kerületi ülések egyikében már végzés által elhatározatott, hogy az utasítások megérkezése előtt a RR. a büntető törvényjavaslat megírásába nem bocsátkoznak, — igen lelkiismeretesnek tartá a dologhoz szólanai a nélkül, hogy utasítása lenne megjéjétől. — Mások pártolák az indítványt azon nézetből vezéreltetve, miszerint a többszer említett országos választmány jelentése kerületileg tárgyalhatnák a nélkül, hogy e részben megyei utasítások után indulni kellene; hiszen 1834ben, midőn az urbéri-czikki befejeztetett, a RR. kerületileg szinte utasítás nélkül bocsátkoztak a polgári törvénykönyv taglalásába, — ugy ez alkalommal sem kellene — mondák — ezáltal vett tanácskozásinkat az e részben nem sokára megérkezendő utasításoktól felfüggeszteniünk. — De az indítvány ellen is szólallak fel többen, különösen egy megyei képviselő hosszasan nyilatkozván azt tartá ugyan, hogy a büntető codex, mint legszükségesebb tárgy, volna előlegesen felveendő, azonban miután már kerületileg végzés hozatott, mely szerint a RR. mig e részben a megyéitől utasítások nem érkezendnek, a választmányi munkálat bírálásába bocsátkozni nem akarnak; szülő mindenkor azt kívánja, hogy illy kerületi végzéseknek valamely nyomatékuk legyen, 's azért előlegesen a megyei indítványokat szőnyegre hozatni javasla; a megyétől függünk, mondá, azoknak instructióját mellőznünk nem lehet, ezek pár hét mulva itt lesznek, próbáljuk meg addig az indítványokat elővenni; — különben is igen vissza tetszőnek látszik, kerületi végzést, mely egy héttel előbb hozatott, ismét megváltoztatni. — Erre az indítványtevő szónok válaszolván, azt vitatá, hogy a kerületi tanácskozások ugyis csak előlegesek lévén, mig azoknak eredménye országos ülésbe megy át, addig a kívánt utasítások régen érkezendhetek; vajjon, ugymond, a váltó-törvénykönyvre volt e utasításunk? és ki áll nekünk jót, hogy, ha az érdekes indítványok vétetnek fel, lesz é mindenki utasítással el látva? Azokban, kik ez országgyűléstől sokat várnak, igen kedvelten érzés támadhat, ha látják, hogy a fontosabb kérdések helyett, kevesebb érdekesek vétetnek tárgyalás alá; 'sat. — A vélemények illyformán kétfélé ágazván a többség akarata szerint szavazás történt, melynek eredményeül az előterjesztett indítvány — elfogadtatott. E szerint a „büntető 's javító rendszer behozása iránt kimerítő véleményadás végett kiküldött országos választmány jelentése“ leend a legközelebbi kerületi ülés tanácskozási tárgya.

Pozsony, augustus 17kén.

XL. kerületi ülés.

Mai ker. tanácskozások a magyargazdasági egyesület folyamodásának felolvasásával kezdetvén meg, mely szerint a réttüntözés általános alkalmazása a törvényhozás figyelmébe és pártfogásába ajánlatik; minekelőtte azonban a Rk ezen igen érdekes tárgy feletti tanácskozásba bocsátkoznának, a folyamodást köziratra bocsátoták. Ezután a tegnapi határozat következtében kérdést tőn az elnökség, vajjon a büntető törvénykönyv melyik részét kívánják a Rk tárgyalásra kitűzni? — melyre egy megyei követ, ki utasítás hiánya miatt a tegnapi határozathoz nem járulhatott, 's így kívánságától elütetett, de hogy azt minél inkább közelíthesse, indítványt tőn egy ker. választmány kinevezésére, mely a büntető törvénykönyvből a főelveket kiszemelje. 's az a küldöknök utasítás-adás végett megküldessék, hogy a szerint tanácskozás könnyebben haladhasson. Az utána következett felelven, miképen neki is ohajtása volt e tárgyat, meddig utasítása érkezendik elhalasztani, azonban ha az indítvány elfogadtatnék, avval azt nyernék a Rk megint, hogy a tegnapi határozat eldöntessék a szülő azért a többség határozatánál fogva a codex criminalis tárgyalásába kívánt bocsátkozni. — A harmadik szónok pedig mondá: van az indítványban olyan, mi a tanácskozásokat könnyítendő, mert tekintünk csak, mikép dolgozott e tárgyban az országos választmány, ez mindenké előtt egy alválasztmányt bízott meg a főelvek megalapítására, mi is azon orsz. választmány jegyző könyvéből látható, 's azután mindenké előtt egyenkint határozta meg azon alapelveket, melyekre munkálkodása körét építette, 's ez meglévén 3 alválasztmány bízott meg, melynek egyike a büntettek és büntetéseket, másika a büntetések eljárását, 3k. pedig a börtön rendszert vette munkálata, 's ennél fogva itt is szükségesnek vélte szülő mindenké előtt a főkérdéseket eldönteni, különben az egész munkán szükségese kereszttől járni, mivel más büntetést igényel a magány, mást a hallgató rendszer. — Válaszul adatott, miképen azon előlegesen kiküldött alválasztmány nem terjeszkedett a főelvek fejtegetésébe, mivel az iránti véleményadásra megbizva sem vala, hanem csak elencheszté el, amaz elveknél, melyek fonalán a tanácskozások történetek; most már, minthogy az agendák meghatározva, nem látta szükségesnek a válaszólo szó-

nok a k. választmány kinevezését, 's lehetők hitte a büntetések tárgyalásába menni, mivel ha a magány, vagy hallgató rendszer leend elfogadva, a büntetéseknek in genere módosítása eszközölhető. Mondatott továbbá, hogy a tegnapi határozat után nem lehet többé szó az indítványról, hanem a büntető törvénykönyv sként tárgyalassék; mihez is a Rk általános kívánsága járulván, ez ügyben jegyzőnek Szemere B. közegyetléssel felhivatott, 's elkezdődött a büntető törvénykönyv feletti tanácskozás, és pedig a büntetésekről és büntetésekről — 's pontonként olvastatott. Az I. fejezet. 1 §. nem lévén a Rknek észrevételök a 2. §. 2dik pontjával egy megyei követ utasítása következtében meg nem elégedhetvén, miszerint a katonák, ki valamely polgári renden lévén követel vétséget, ezen polgári büntető rendszer alól kivételik, 's idegen törvények értelmében fenytendő, mivel pedig ez a polgári személyes bátorlétnek számtalan példák tanúsítása szerint nem nyújt sem elég biztosítékot, kárpótlásról pedig soha szót sem tesz, már ha ugyan a katonai disziplinákra a polgári törvény nem illeszhető is, mindazonáltal a polgári vétségek büntetésére kívánja. 9dik sz. alatt foglalt külön vélemény megalapítását, annál is inkább, hogy az által a haza polgári hazai törvények alá jöjenek. Az utána következett nemcsak azokra a büntetésekre vagy melyek polgári személyen vagyonon követelnek el a katonák által, kívánta azokat ezen büntető törvénykönyv értelmében polgári hatóság utján fenytetni, hanem a katonai törvényhatóság körébe egyedül csak azon vétségeket kívánta szorítani, melyek a katonai szolgálat elmulasztásából származnak, mivel a honban csak ugy lehet elég személybátorság, ha mindenki egyformán, egy törvény szerint itéltetik. Egy másik megyei követ pedig mondá: miképen nem lehet egy polgári társaságban elég biztosság, hol minden polgár személy és vagyonbátorságára nem egyenlő törvények örködnek, felhozott ezután példát az egész hazában ismeretes katonai kicsapongások által elkövetett temesi esemény, illy fenytések mellett nem fog elérhető azon cél, mely által a polgári személyes szabadság biztos alapra építhetnek, 's azért kívánta hogy a katonák által elkövetendő mindazon vétségek, melyek polgári személyre vagy vagyonon elkövetettek, polgári hatóság által polgári büntető törvények értelmében büntetessenek. — felhozott ennek erősítésére még hogy status statusban nem lehet, 's a katoná valahányszor bünt követ el, az ugy teszi mint polgár; — továbbá mondatott a bíróságok egyszerűsével elérhető idővel a katonai rendnek a polgárral öszszolvadása, 's az indítványt annál inkább pártolta a szülő, mivel így nem fog a katonaság által egy külön osztály mint most képviselteni; 2or mivel fájdalmasan tapasztaltatott, hogy a polgárokon elkövetett vétségektől kellő elgéttel nem szolgáltatott. — Az indítványok ellenében egy más megyei szónok mondá: hogy a katonák által végbévitett azon bűnök, melyek nem tartoznak katonai fegyelem alá, polgári bíróság által el nem itéltethetnek, mert annak gyakorlatba vétele lehetetlen, és tilija az 1723: 11. — hogy a katonák, nem szűntek meg lenni polgárok, igaz, de a katonai rend nagyobb subordinációt követel, 's szigorubb szoktak is fenytetni, és ha a polgári törvények által gyengíteni akarják büntetését, akkor azon rendet melyben a katonának lenni kell, fenntartani nem lehet; — nem is azt javasolta az alválasztmány mi itt szőnyegen forog, hanem egyedül csak a szabadsággal hozta bocsátott katonák, szabadságok ideje alatt ha követnének el polgári személyen vagy vagyonon vétséget, esnének polgári hatóság alá, de ez is szintugy kivihetetlen, mivel a katoná épen akkor hivatnak vissza, midőn polgári vétsége miatt vizsgálat alá volna veendő, — illyen és sok más tekintet van, melyek szerint megkívánatnak, hogy a zászló alatt álló katoná a polgári törvény alól kivételik, 's azért a szerkesztett mellett maradt. — Az utána felszólalt megyei követ felelven, miképen a katonai fegyelem mindig 's mindenütt egyenlő, kivéve ott, hol autocrata uralkodik; igaz, hogy a szigorú rend fenntartása végett szükséges, a fegyelem által hatással azonnal a büntetés sulyának követni; máskép áll azonban az, midőn katoná és polgár személy közt forgott a vétség; nem tudta továbbá a szónok, hogy mi különbség van a zászlója alatt lévő 's a szabadsággal elbocsátott katoná közt; a szülő ugy tudja: mikép rendelkezésök ugyan egy 's a katonai súlyt, büntetést következtében egyenlőn fogják érzeni; számos példa tanúsítja — mond tovább — miszerint a polgári rend a katonaság ellenében minden legnagyobb veszélynek ki van téve, 's a legborzasztóbb bűnök miatt is, melyek rajtok elkövetettek, a vétségek eléggé meg nem büntetettek, 's azon testület, hol a katonának rokona, barátja van, 's ki által élelemmel 's ruhával tartatik, nincs illő figyelemben 's azért kívánta, hogy polgári vétségek polgári hatóságok által intézessék. — nekünk vannak katonáink, kiket nemzetünk nevezünk, 's a hazában kellene lenniök, mely kívánságtól soha le nem kell mondan. — Mondatott még, mikép legnagyobb szerencsétlenség az, ha a bírót keresni kell; van példa, midőn egy eset a bíró előtt 30 évig folyt, 's akkor az mondatott, hogy a tárgy nem bírósága körébe tartozó. Számos példa hozatott fel. 's szerintök mind a katonai, mind a végvidéki hatóságoktól polgári vétségekre kielégítő törvényszerű ítéletet nem nyerne. Felhozott az is, miképen nemcsak az igazság, de a politiaai józan tekintet is javasolja, hogy a katonák polgári vétségektől polgári hatalom által itéltessenek; Roma hatalmában vitésége főpontját akkor érte, midőn a polgári hatóság ítélete alá tartozott vétségének büntetése, ugy Angliában a katonaság, polgári büntetést a polgári hatóság által fenytetik — 's azért le kell rontanunk azon nagy közfajlat, mely a polgári katonai rend közt fenáll, miképen köztudatú, hogy a katoná, minden polgárt az első excell. úrtól a legszegényebbig parasztnak nevez. — És e szerint a tárgy fölött igen élénk tanácskozás keletkezett; a szerkeszt pártolására felhozott, mi-

képen
annálfo
ságnak
hogy s
lön bír
statu.
mes, m
még az
nalis sz
ságról
dice hi
a katon
követle
nagybó
vénszve
választ
körülm
ámde e
— háb
tett ka
egyedü
áll eze
mint b
rint az
mint a
kivihet
tetek
alá, 's
a kato
vajjon
hatóság
nem l
1836k
könyv
gére i
katon
értelm
mikép
határ
a 37.
tén ó
gés a
lett, r
tudja,
a kor
Továb
lött, k
a bün
tonák
vénye
itt sz
tik, 's
vanna
szaba
mert l
's ha
szüks
szónok
consti
egyen
katon
kizár
mint a
30—
rint,
midőn
könyv
könyv
béli k
gári
vagy
magó
lom a
nagy
együl
továb
bün
a hü
nyuga
nai h
lyezv
lamel
ságot
elérni
lélet
zábar
mi a
a ha
kifeje
mény
sz. a
honb
ségek
törté
figyel
rende
dítvá
2ik §

Izen
beli

a bé
töz. r
lyekr
7ik n
séről

képen a katonának más az állása, más az ösztöne, 's annál fogva más figyelmet is igényel, 's ha a katonaságnak van külön jurisdicciója, az még nem teszi azt: hogy status is statu; — válaszul adatván: hogy a külön bíróság alatt ugyan nem értelmesebb a status in statu, 's hogy hazánkban más bíróság alá tartozik a nemes, más alá a kir. városi polgár, és más alá a jobbágy; még az nem status in statu, hanem ide az adminisztratív szempontról vétetik, 's akkor, midőn a büntető igazságról van szó, ki lehet róla mondani, hogy az in radice hibás 's példát tud a szónok megjéjében, miszerint a katonák a polgári rendün a legnagyobb scandalumot elkövetik, a büntetés következtében az volt, hogy a főhadnagyból kapitány lett; szükséges tehát, hogy ilyen hibás törvényszék egész kiterjedésében töröltesse el, ha az ország választmány ezen nem változtatott, gördülhetek elbe oly körülmények, melyek által ő a dolgon nem változtatható, amde ezt tenni a törvényhozói testületnek hatalmában van, — háború esetében azonban kívánta a szónok, hogy a büntetett katonák kivételével a polgári hatóság alá, mivel akkor egyedül csak a hadi törvényszéktől függhet; de másképen áll ezen hadi törvényszék a katonaságnál is háború idején, mint békekorban; — ellenük ismét felhozott, miszerint az országos választmány épen úgy vette felelősséget, mint annak lennie kell, mert senki sincs, ki az indítvány kivételétől hinni, minthogy csaknem lehetetlen azon büntetett felett páronalt huzni, melyek katonai fegyver alá, 's melyek a polgári hatóság körébe tartoznak; midőn a katonák tisztje ellen fegyvert ránt, az eset criminalis, vajjon ki fogja megítélni, hogy az katonai vagy polgári hatóság elibe tartozzék? — de hogy a polgári törvényt nem lehet a katonaságra alkalmaztatni, elismertett az 1836ki országgyűlésen, midőn egy külön büntető törvénykönyv kidolgozása, a katonaság és a határőrök szükségére indítványoztatott. Különben hazánkban több külföldi katonaság tanyáztat, azokat magyar polgári törvények értelmében büntetni nem lehet. Erre ismét választott, miképpen a katonai és polgári vétségek között könnyű a határvonalat kijelölni, mivel a katonaságnak minden büne a 37. dracói törvényben foglaltatik, melynek mindegyik végén ólom és löpor van, az azontul vétségek polgári büntetés alá tartoznak, a katonatörvényszékben az ítélet felett, minthogy az auditoron kívül senki a törvényeket nem tudja, kivüle senkinek vizsgálódnia nem szabad, mit a szónok a kor kívánatának 's az igazsággal összeegyeztetni nem tud. Továbbá mondatott: hogy Angliában minden idegen fölött, ki ott tartózkodik, angol törvények itélnek, 's ez van a büntető törvénykönyv 3. §-ban is. 's azért a külföldi katonák is mint idegenek a 3. § értelménél honi polgári törvények alatt fognak állani; azon állítás pedig, hogy az itt szövegben levő javaslat felsőbb helyen el nem fogadtatik, szinte nem erősít, és nem fordít a tárgyon, mivel vannak elvek, melyekről a nemzetnek még távolról sem szabad lemondania, — a hon fiaiból állított katonák, azért mert katonák, nem szűnt meg gyermeke lenni a hazának, 's ha rája bizzuk azt, mi nekünk legkedvesebb, életünknek szükséges egyszersmind fölülte öröködnünk. — Egy másik szónok által mondatott még az is: miképpen jól rendezett constitucióval országban mindenki felett a törvénynek egyenlően kell öröködni, 's a katonák sincs addigis, míg katonai életből ki nem lép, az alkotmány őtalmá alól kizárva, 's a katonai fegyverrel kivül, más törvény alatt mint a polgári nem lehet, a háború idejét kivéve — mert 30—40 ezer ember hogyan itélhetik oly törvény szerint, mely a törvényhozói testület által nincs elhatározva; midőn pedig a katonai és határvidékre büntető törvénykönyv készítése indítványoztatott, még a polgári törvénykönyv kidolgozása nem volt megrendelve. — Némely megyéből követek pedig csak azon vétségeket kívánták a polgári hatóság alá rendelni, melyekkel polgári személy, vagy vagyon sértett meg, és azon büntettek, melyek magok a katonaság között történnének, a katonai hatalom által lennének fenytendők; ha katonák katonától lop, nagyobb fenytést érdemel, mivel az attól, kivel mindig együtt kell lennie, bátorságban nem lehet; egy másik által tovább megjegyeztetett: miképpen nem azért kívánja a büntetését, hogy a büntetettessék, hanem hogy általa a büntetés akadályoztassék, 's a végrehajtó hatalom a polgári nyugalom biztosítására rendeltetett, de az a fenlevő katonai hatóság bírósága által elég bátorságba nincs helyezve. És ismét egy megyei követ mondá, hogy nem valamely alárendeltséget, hanem egyedül a személybátorlét, kiknek azt fenytartani rendeltetésük, nemcsak a házában, de még a kül ellenségtől is, és ha ezen czélt, mi a katonaság rendeltetése, el nem érné, kénytelen lesz a hadi adót megéje nevében megtagadni. 'S az ekép itt kifejtett tanácskozások által négy részre ágoztak a vélemények; ketten a szerkezet megtartását, némelyek a 9. sz. a levő különvéleményt kívánták elfogadni; mások a honban tanyázó katonaság által elkövetett csak azon vétségeket, melyek polgári személyeken vagy vagyonokon történtek; még mások minden büntetett — a katonai figyelem alá tartozókat kivéve — a polgári hatalom alá rendelni kívánták; 's szavazatra kerülvén ez utóbbi indítvány 28 többséggel 16 ellenében elfogadtatott, és a 2ik §. 2ik pontja aképen leszen módosítandó.

Izenete a KK és RR a mlgos Fő-Rendekhez a vallásbeli ügyeknek és nehézségeknek a mult országgyűlésen fentartott pontjai tárgyában.

Az ország különböző vallásbeli felekezeti lakosainak a bécsi és linczi békekötések alapján alkotott 1790/1. 26. tcz. meg nem tartásából eredő sérelmei közül azok, melyekre nézve a közmegegyezés elteretett, az 1840. évi maj. 7ik napján Ő Felsőségének felterjesztetvén, a KK és RR e sérelmek fentartott még hátralevő pontjai fölött a tanács-

kozás fonalát ott felfogni, hol a mult országgyűlésen megszaktak, szükségesnek tartják; mert meg vannak győződve, hogy azon ingerültség és visszavonás, mely az említett törvény meg nem tartásából támadott, és az időközben történtek által mindinkább öregbedett, megszünni nem fog, míg különböző felekezeti jogviszonyai a lelkiismeret teljes és tökéletes szabadságának, a törvényelőtti egyenlőségnek és minden tekintetbeni kölesönöségnek megsértett alapján végtelenségig nem lesznek; — pedig mindenképp törvényhozói szent köleslenségnek tartják elfojtani örök időkre a viszálykodás magvait, lecsilapítani az ingerült kedélyeket és megszüntetni azon visszavonást, mely a közhazának egyenlően hű polgárait 's érdekeit oly érzékeny részében oly ellenséges pártokra szaggatá és melyek rezgése, noha azon korszakát, melyben a vakbuzgóság tüzzel és fegyverrel üldözött, az emberi nemzet túlélté már, nem csekély élénkséggel a jelen időkre is áthatottak. —

Es azért összehasonlított azokat, mik a két tábla között a függőben levő kérdésekre nézve az előbbi országgyűlések alatt kölesönösen váltott izenetekben előadattak, újabb észrevételeiket a KK és RR a mlgos Fő-RR-ekel következendőkben közlik.

Iör. A reversalisokra nézve. A mlgos Fő-Rendek a reversalisok, vagyis vegyes házasságokból születendő gyermekek vallásos neveléséről szóló köleslenségek eltörlésében, a jövendőre nézve megegyeztek; ugyszinté abban is, hogy hasonló köleslenségek tekintetéből a férfiakra nézve 18 éves koron túl, nőszemélyekre nézve e kor elérése előtt is, férhezmenetelük után többé köleslenséget támasztani ne lehessen, és illy értelemben a törvényjavaslat Ő Felsőségének föl is terjesztetett; ellenben az eddig kiadott reversalisokat, ha családság v. erőszakolás nélkül keletkeztek, épségben tartani kívánták, mivel ha felbontatnának, részint az egyes polgárok szerződési magányjogait sértve, számos családok nyugalmát kockáztatva, részint azon biztosítást veszélyezve lenni látták, mely alatt a cath. fél vegyes házasságra lépett, a mellett, hogy oly szerződéseket, melyek sem 1791. 26. sem egyéb törvénybe állítólággal nem ütöknek, visszahatólag megszüntetelni nem vélték.

Hogy a reversalisok nem tisztán magánszerződések, a KK és RR-ek úgy vélik, és az eddig előadottak által annyira világos, hogy további fejtegetést nem kíván; mert magánköteslenségek valamint kizárólággal az illető felek között létesülnek, úgy magok a szerződő felek kölesönös megegyezése által fel is bontathatnak; ellenben a reversalisoknak valamint köleslenségek idegen, a házasságra lépő felektől teljesen külön érdekű hatalom foly be, úgy azoknál fogva köleslenséget is ezen idegen hatalom, az egyház, támaszt. Nem magánköteslenségek tehát a reversalisok, hanem lekötészek a protestans apának egy a házasságon kivül, reá nézve idegen hatalom részére, oly vallásban nevelni gyermekét, melyet maga nem követvén, helyesnek nem tarthat; és erőszakolása a lélekismeretnek, mely az indulat vagy melléknetek ingerei miatt rövid időre mámorba merülhet ugyan, de a komolyabb és higgadt megfontolás csakhamar bekövetkeztvén, ismét minden rettegéseivel felbőre, és megfosztja a házasi életet azon boldogságtól, mely e köleslenségek egyetlen áldása e földön.

A nyilvános erőszakon és családságon kivül ki tudná napvilágra hozni mindazon finom szálatokat, melyekből a reversalis hálója készült; ki tudná elszámolni és törvényes kelleknek szerint bebizonyítani mindazon titokban működő tényezőket, melyeket a proselitismus soha nem fáradó kiszámítása mozgásba tesz; pedig ezek nem kevésbé családság és erőszakoló módok, mint a világos kényszerítés. A KK és RR elmerik mondani, hogy a reversalis valamint nem magánszerződés, úgy olly reversalis teljesen szabad akarattal nem készült soha, melynek megszegése miatt az egyház köleslenséget támasztani kénytelen.

A mi a családok nyugalmát illeti, a méltóságos Fő-Rendek véleménye szerint felzavarthaték, ha a reversalisok ereje a multa is meg lenne szüntetve, e részben a Karok és Rendek úgy vélik, bizni kell a házastársaknak egymás iránti hajlandóságában is; bizni, hogy a házasi élet gyönyöreinek háborítatlan élvezete a házastársakat leginkább érdekelné, a kölesönös egyetértést egy könnyen nem háborítják fel; sőt elhárítani igyekezzenek mindent, mi közöttük a jó érzeménység boldogságát felzavarhatná. Ez azon tényező, mely a reversalisokat is, melyek jó lélekkel és teljesen szabad akarattal adattak ki, ha megtartásuk a házastársaknak akár érdekében áll, akár egyiknek közülük valódi megnyugtatósára szolgál, minden külső kényszerítés nélkül épségben fogja tartani; és ezen szabadságban a kiadott reversalisokra nézve a szüléket a Karok és Rendek korlátozni nem is akarják; ellenben ha a szülék reversalisok körül egymással megegyezni nem tudnának, 's e végett a kölesönös egyetértés közöttük csakugyan megzavartatnék: a reversalisok teljesítésének az egyház általi szigorú követelése azt helyre nem állítja soha. Egyébiránt ha csak egy futó pillanatot vetnek azon számtalan boldog egyetértésben élő családokra, kivált a kevésbé felvilágosodott néposztály között, melyeknek csendes megelégedése az egyház által támasztott követelések miatt megzavartatott: a mlgos Fő-RR. magok sem fogják tagadni, hogy hasonlíthatatlan több azon elégedetlenség, és szenvedés tömege, mely a családokra az egyháznak olly kínos kényszerítéssel járó követeléseiből ered, mint az, mely a reversalisok megszüntetése után azoknak meg nem tartásából fog származni. Ezeknél fogva tehát a KK és RR nem látják elfogadhatónak a m. Fő-RR. által ezen okfölből merített erősségeket sem, sőt a dolgok helyzetét figyelemmel vizsgálván, az itt előadottakból még erősebben meggyőződnek, hogy a reversalisok kérdése alatt bármi színdben nem magánszerződés, nem a családi nyugalom, hanem egyenesen és csupán az egyházi hatalom köleslenségek rejtezők.

A mi végre a reversalisok törvényességét illeti, a mlgos Fő-RR. mindazon intézvényeket, melyeknél fogva a reversalisok használata életbe lépett és életben tartatott, az 1792. évi szeptember 25én, 21,098. szám alatt költ körlevéllel elősorolták ugyan, és azt adták hozzá, hogy ezen rendeletek a folytonos gyakorlat által is szentesítettek és hogy az 1790. 26. törv. azon szavai által „Religionem patris sequi possint“ — a reversalisok használatát nemcsak nem tiltotta, sőt szinte megengedte. — Elfelejtették mindazonáltal a mlgos Fő-RR-ek az intézvények során megemlíteni azon körlevelet, mely a fenebb idézett u. m. az 1792. évi szeptember 25kén a 21,098. sz. alatt kibocsátott körlevélre Gömör vgye által tett felírás következtében az ország minden törvényhatóságaihoz, az ugyanazon évi december 21én 28,600. sz. a. Ő Felsőge egyenes parancsolatából az előbbinek magyarázata végett bocsátatott. és melynek szavai következők: „Per dictos Circulares reversionem non intendi, sed tantum reversionem ante 1am octobris anni 1781 emanatas, quae velut per benignam Resolutionem anni 1782 in suo vigore relictas sunt, ita nec per articulum 1791: 26. sublatae habentur; itelligi; cum caeteroquin a tempore Decreti Tolerantialis; seu inde ab anno 1781 usus reversionum in contrahendis mixtis matrimonii cessaverit, imo per normalem Resolutionem anno 1786 publicatam, de eo quoque jam promissum sit, ut ex reversionibus etiam illis, quae ante 1am octobris 1781 emanaverant, eae solum pro vigorosis reputentur, quae absque coactione datae et absque subsequa reclamacione usuroboratae sunt.“

A mlgos Fő-RR. által előadott történetírás tehát inkább a KK és RR. mint Fő-RR-ek kívánata mellett szól; mert összehasonlítván az 1769, 1782, 1786, 1790 és most kiirt 1792. évi intézvények, világos: hogy mindezekben csupán olly reversalisokról volt szó, melyek az 1781. évi october 15ő napját megelőzték, és melyek ellen a kiadók maguk kifogást nem tettek; továbbá, hogy az 1790. évből a reversalisok használatában már nem levén, azokról nevezet szerint a 26. törv. cz. ben említett tenni szükséges nem volt; végre hogy azon reversalisok eltörlését, melyek az 1781. évi october 15ő napja után költék, az 1790. 26. törvény általános rendelkezése maga Ő Felsőge is bele értette; és így mindazon rendeletek, melyek által később reversalisok ismét érvényességgel ruháztatnak föl, az 1790. 26. tcz. 12ik §-ba ütöknek, a gyakorlat pedig törvényes szokásnak nem, hanem egyenesen törvényelleni visszaélésnek tartathatik.

Midőn tehát a KK és RR a reversalisokat a multa nézve is eltörlöttetni kívánják, a törvénynek visszaható erőt tulajdonítani épen nem czéloznak, hanem csak kimondják azon intézkedéseknek érvénytelen voltát, melyek a törvények világos rendelkezése ellenében a lelkiismeret szabadságának nyilvános megszorításával jöttek létre. Ha ez meg nem történik, és pedig azon oknál fogva, mivel az alkotandó törvénynek visszaható erőt tulajdonítani nem lehet, a KK és RR nem látják módját, miképpen lehessen a jövendő biztosítani; mert ha valamely törvényelleni tényből csak azért, mert történt, törvényes erejű következményeket lehet huzni: ki áll érte jót, hogy reversalisok ismét használtatni nem fognak, és a jövő törvényhozás, ugyan azon oknál fogva, mely a mlgos Fő-RR-ek által felhozatik, ismét azon kénytelenségben nem lesz, azokat, szinte úgy mint most a mlgos Fő-RR-ek czélozzák, a multa nézve megtartani.

A KK és RR-ek mindezeknél fogva úgy vélik, hogy a reversalisok soha törvényes erővel nem bírtak, — 's azért azoknak érvénytelenségét kimondani lehet a multa nézve is, a nélkül hogy a törvénynek visszaható erőt tulajdoníthatni.

Ilor. Az általmenetre nézve a mlgos Fő-RR-ek megegyeztven, hogy az eddig gyakorlatban lévő hatheti oktatás, ha az 1790. 26. t. 13. szak. azon rendelkezésnek „ne transmissio temere fiat“ megfelelő más alkalmas mód találtatnék, megszüntessék: a KK és RR nem ellentették, hogy az általmenet bizonyos ünnepélyes formákkal történjék, — és e tekintetből azt tették indítványba, hogy az általmeneti kívánó szándékát az illető törvényhatóság előtt bejelentvén, világi tagokból vegyes választmány küldésékh ki, mely kiküldetése után 15 nap alatt a folyamodott meghallgatni, és ha az kijelentett szándéka mellett megmaradt, egy a szabad átmenetről szóló bizonyáglevelet részére azonnal kiadni, a végzetkekről pedig a kiküldött törvényhatóságnak tudósítást tenni köleslensé leendő tenné tudósítás az 1790. 26. törv. cz. 13. szakaszának rendelkezéséhez képest szükséges tudomás végett Ő Felsőségnek felküldendő levén. A mlgos Fő-RR ezt elegendőnek nem találták, hanem részökről azon módosítást javasolták, hogy a választmány, kiküldetése után 15 nap alatt, a folyamodott kihallgatván, rendeljen négy hetet, mely alatt szándékát komolyan megfontolhassa; ezen idő eltölte után pedig ötlet ujjal kihallgatván, tegyen minden esetre tudósítást, és ez, ha az általmeneti kívánó szándékában akkor is állhatatosan megmarad, még az általmenet előtt Ő Felsőségéhez az engedelmnyerés végett felterjesztessék; hogy pedig hasonló esetekben a legfensőbb határozás hosszabb időre ne maradjon, megnyugodtak abban is, hogy Ő Felsőge kéressék olly rendelkezéseket tenni, miszerint hasonló esetben a válasz 3 hónap alatt mindenkor kiadassék.

E két javaslatnak összehasonlításából első tekintettel látni lehet azon különbséget, melyben a mlgos Fő-RR véleménye a KK és RR véleményétől lényegesen eltér; ez pedig abban áll, hogy a mlgos Fő-RR az általmenetre legfőbb engedelmet kívánna, a KK és RR ellenben az általmenetet felsőbb bármely engedelemtől függesztetni nem akarják.

Véleményük támogatására a mlgos Fő-RR felhozta az 1790. 26. t. cz. 13. sz. és azt adták elő: hogy bármi foglaltassék is a bécsi és linczi békekötésekben, az 1790. 26. mint későbbi törvényt tartván szabályosnak, miután

ebben az átmenet a cath. vallás elveivel ellenkezőnek mondatik, 's azért, nehogy az általmenet vakmerően történjék, ez rendeltetik: hogy hasonló esetek ő Felségének bejelentessenek, — a korlátlan általmenet megengedve nincs; az eddig gyakorlott hatheti oktatást sem látják tehát a törvénybe ütköznek; de ha ez megszüntetik, az átmenet esetében a legfelsőbb engedelem tartalmát annál inkább szükségesnek vélik.

A KK. és RR. mindezen okokra megfeleltek, nevezetesen megmondották azt, hogy ha az átmenet a cath. hit elveivel ellenkezik, ő Felsége az engedelmet vagy soha nem adja meg, vagy ha igen, azt kell állítani, hogy a cath. hit elveitől tetszése szerint felmenthet; ezen okfölből merített okoskodás tehát kelletlenül tovább terjed; megmondották azt, hogy 1790: 26. tcz. 13. sz. ban egy szóval sines sehol említve a legfelsőbb engedelem szüksége, mivel pedig az 1790: 26. törv. a bécsi és linezi békekötés alapján alkotott, ha azon szavai „ne transitus temere fiant” magyarázatot kívánának, ezen magyarázatot nem kir. rendeletekből, hanem ugyanazon kuttökből kell meríteni, melyekből az 1790: 26. t. merítve van, és így a bécsi és linezi békekötésekben. 1608: 1. 1647: 5. tör. cz. az általmenet korlátlanul szabad lévén, az 1791: 26. 13. szak. azon szavai által „ne transitus temere fiant, casus ad suam Mlatem referendi venient” sem lehetnek azok felsőbb engedelemtől felfüggesztve, annyival kevésbé, mivel maga azon törvénycikkely is a békekötéseknek nem módosítására vagy megszüntetésére, hanem megerősítésére 's az időközben történt visszaélések elfőrlésére alkotott. És mind ezekre a mlgsos Fő-RRek válaszaikban a KK és RR. elind okokat nem találják.

Egyébiránt a KK és RR a mlgsos Fő-RR által erőszéggel felhozott 1791: 26. tör. 13. szakaszát, és annak oly sokszor idézett szavait egészen más értelemben veszik, és épen azon szavakban, melyek a mlgsos Fő-RRdek által ellenök fordítottak, magok mellett erőszéget látnak; mert a midőn a törvényhozás mint cath. dogmát kifejezi, hogy az általmenet a cath. vallás elveivel ellenkezik, és azt mégis megengedte, ez által azon elvet állapítja meg, hogy az emberek egyéni vallásos meggyőződésének korlátozásába nem avatkozik; felállítja azon elvet, hogy a különböző vallások tanításait egyedül polgári, közállományi és koránsem dogmaticus szempontból veszi tekintetbe. Ugy vélik tehát a KK és RR, hogy a mlgsos Fő-RR által kívánt legfelsőbb engedelmet is azon szempontból venni vagy azon körülménytől felfüggeszteni, hogy az egyén érett megfontolása mint tény bebizonyítva legyen, nem lehet, hanem legfeljebb formák szabathatnak, melyeket az általmenet kívánó teljesíteni köteles; és itt emlékeztetik a KK és RR a mlgsos Fő-RRket azon szomorú példákra, melyek a hatheti oktatásból következtek, 's kérik, vegyék figyelembe, hogy jöhetnek idők, melyekben a legfelsőbb engedelemnek megtagadásából hasonló fájdalmas kényszerítések származhatnak. —

A KK és RR nyilatkoznak megvallják, hogy az általmenet szabadságát tartják azon pontnak, mellyen a vallásos felekezetek jogainak egyenlősége és kölcsönössége megfordul, és hogy e kérdést minden egyéb kérdések fölött fontosnak tartják; mert ambar súlyos sérelmek a többi pontok alattiak is, mégis csak egyes visszaéléseket foglalnak magokban; ellenben az átmenet korlátozása magát a vallást és lélekisméret szagát egész lényegében támadja meg, annak tökéletes felszabadítása pedig az előbbi pontokban foglalt sérelmeket is a jövőre nézve nagy részben elenyészteti. —

Emlékeztetik a KK és RR a mlgsos Fő-RRket arra, hogy a bécsi és linezi békekötések, mint közszerződés, a közkerüléség véd-pajza alatt állanak, és e részben figyelembe vételni kérik, hogy midőn két független nemzet a kötött frigy feltételeinek épségben tartására nyitva látja a szövetség útját, más nemzetekkel erős és módot talál önállóságban öröködni a kikötött feltételek fölött: azon az üldözések és vakbuzgóság által felbőszített párt, mely a bécsi és linezi békekötések után a fegyvert letette, a nemzet testbe belő ovdván önállóság nem létez többé; hogy tehát a közállomány, mellynek a kérdéses békekötések akkor lételet mentették meg, e békekötések épségben tartására, vagy ha az 1791: 26. törv. által egyoldalulag módosított volna, ismétli helyreállítására tulajdon erkölcsisége iránti tekintetnél fogva köteles. —

Miután tehát az általmenetek legfelsőbb engedelem től sem a bécsi sem a linezi békekötésben fel nem függesztettek, de az 1790: 26. törv. 13. szakaszában is a felső engedelem nem említettik. a KK és RR pedig ambar az általmenet korlátlan szabadságát most is a legkiterjedtebb alakban törvényesnek hiszik, mégis a közlekedés tekintetéből megnyugodtak, hogy bizonyos külső formásokhoz költessék: reménylik, hogy az eddig és jelenleg előadott okoknál fogva a mlgsos Fő-RRek a KK és RR javaslatát annyival inkább el fogják fogadni, mivel a közlekedés és kibékítés szempontjából indulván ki, a vallásos sérelmeknek csaknem minden pontjaira nézve e nézetét követték is, és addig, míg a dolog lényegét illetőleg különbözősége létezik, közelítés nem történhetik. —

(Vége jövő számban.)

Megyei közlés.

Vasbó l, aug. 13.án. Folyó hó 7én nyitott meg évnegyedes közgyűlésünk mlgsos főispáni helyettes ur elnökle alatt. A szőnyegre fölhozott tárgyak közt leginkább kettő igénylő a rendek közfigyelmét: a követutasitást készítő választmánynak a k. kir. előadások iránti véleménye, és az aprilisi adóbuktató gyűlésen történt rendtelenségek megvizsgálásában eljáró kiküldöttség jelentése. A választmánynak véleménye, Széll József alispán 's választmányi elnök által benyújtván, igen csekély

módosítással vagy inkább észrevétellel helyben hagyott. Illyen p. o., hogy a halálos ítélet a bitófa és pallos helyett nyaktilóval (guilotine) hajtassék végre; a pálcázás pedig bírói ítélet után használtassék, 's azon bíró, ki ezen kívül, hatalmával visszaélve, valakit megpálcázatna, hivatalvesztéssel bünhődjék. Emelkedett szó aziránt is, hogy az egyházi személyek (ide értvén minden keresztény hiten levőket) oly vétségekben, mellyek halálos büntetést, vagy élethosszanti fogságot magok után nem vonnak, ezentul is egyházi hatóságok által ítéltessenek el, és pedig a vallás szükségessé tisztele, 's a papi hivatal természetétől fogva; merr tagadhatlan az, hogy a vallás tisztelete egy lábón áll szolgálának tiszteletevel, s ezek lealacsonyítása csökkentti annak tisztelete is; a papi hivatalnak pedig egész üdvös hatása egyenesen a lelkipásztor és annak hívei közti bizodalmon alapszik; hol ez hiányzik, ott a legékesebb beszéd, a legügyesb oktatás is minden nyom nélkül hangzik el. Ki várhatja pedig azt, hogy a hívek egy oly lelki pásztor iránt, kit a köz fogházban minden különbség nélkül a többi gonosztévők közt egy ideig raboskodni naponkint látnak, bizodalommal 's tisztelettel viseltessenek? Noha többektől pártoltatott e fontos észrevétel, még is az országos választmány ebbeli nézete meghagyott. — Mi az érintett kicsapongások vizsgálatának eredményét illeti: Noha a vizsgálatból kiviláglék, hogy K. F. ur, ki négy vagy öt nemesi községhez egy fölszólító levelet intézett, miszerint az aprilis 3án tartandó közgyűlésen elmulasztlanul megjelenjenek, ott törvényszentelle jogait védjék 's nevezetesen az adót meg ne igérjék, ezen irómánya által legkevésbé sem akarta a nemességet erőszakos ellenállásra, vagy kitérésre ingerelni, sőt több nemesi község irásban beadott 's több mint 130 nemes által aláírt bizonyítványokban vallják, hogy K. F. ur őket mindig 's mindenütt rendre 's békes magokviselésére intette 's kérte, még is részint azért mivel az említett iratban oly kitételek is vannak, mellyek nem helyeselhetők, sőt állítólag vétkes értelmet is megszenvedők, részint pedig azért, nehogy az alnemességnek némi gyanusítgásokra alkalom adassék, midőn vezérét a vád alól fölmenteni, némelyleket pedig közöle, kik a rendtelenséget elkövetették, vád alá vonatni látja, K. ur ellen köztiszti vád határozottatott. — Voltak ugyan több ifjú színokok, kik a vizsgálat felosvstatása után rendre fölkelvén jól betanult beszédekben azt akarák bemutatni, hogy az említett levél tartalma néplázító, 's szerzője a' hütlenség bélyegével jelezendő 's mint illyen a kir. ítélőszék elé állítandó. De ezek a dolgot kissé nagyító üvegen nézték. Őt egyén pedig a köznemességből, kik a főispáni szobák ajtaibetörték 's egy közszeretettü grótot halálra vagy megverésre kerestek, közfenyítéki vád alá vétettek.

E közgyűlés folytán a mlgsos főisp. helyettes ur, előterjeszté a megyei fogházban dolgozó intézet iránti javaslatát. A tapasztalás, ugymond, mutatja, hogy a dolgozó intézet azon czélnek, mellyet a ns megye általa elérni ohajtott, mostani állása szerint meg nem felel, miután a számadások megtekintéséből kitünik, hogy nemcsak a rabok tartását be nem hozza, hanem még egy kis adósság is mutatkozik; minek oka abban látszik rejleni, hogy a földolgozandó anyag (gyapju) ára nincs arányban a kidolgozott kelmeével — szürével, 's így a munka napi bérének is csekélynek kell lenni, melly a rabok tartására nem elegendő, és hogy az egész intézetet mindeddig maga a megye kezelte 's vezette; holott minden müipari vállalat csak akkor termi meg az előre kiszámított hasznót 's gyümölcsöt, ha oly egyének vezetik, kik a műhöz tökéletesen értenek, 's kiket a várandó nyereség 's haszon vagy a nem vélt veszteség közvetlenül érdekelnek. Azért javasolja a megyének, adná ezen dolgozó intézetet a rabok napi munkájával együtt haszonbérbe valami vállalkozó társaságnak, ha a rabok tartási költségét megigérné, 's ha talán a vállalat szép nyereséget nyujtana, a tiszta nyereségből egy kis öszveget is adna évenként a foglyok pénztárába, mellyből azután a dolgozó 's kiszabaduló rabok jutalomképz szorgalmukhoz képest valami segedelmet kaphatnának, miszerint ne kénytelenitiessenek első kiléptükkkel mindjárt a szükség miatt ismét bűnös keresetre szorulni. Egy illy társaságnak jövedelmezőbb lehetne az intézet, ha becsesebb kelméket p. o. különféle posztókat készíttetne. Most csak ezen egyet kíváná kimondatni, hogy kész leendő a megye illy vállalkozó társaságnak haszonbérbe kiadni az egész intézetet. Majd ha illy egyesület, akár részvényaláírás által, akár más móddal alakulna, a szerződés minősége fölül czélszerűbben rendelkezhetni. Ezen előadott javaslat a megye által elfogadtatván, főisp. helyettes ur azonnal megkérte Er. I. bíró, sziveskednék részvényeket kibocsátani, e czélra mit a közjót mindenkorhón pártoló férfu el is fogadott. — E közgyűlésünke

főispáni helyettes ur maga vezette egész szombatig azaz folyó hó 12ig 's a megyei közügyekben jártasságát 's tapasztaltságát fényesen bebizonyította.

Külföldi hírek.

Szerbia. * * Belgrád, augusztus 17dikén. Tudva van, mikép jul. 22/10én báró Lieven, pétervári megkezdett utjából ismét Belgrádba tért vissza. Váratlan volt visszatérte, és ezen hirtelen változás okát mindeki feszülten vágyott megtudni. Ezt ő legott tudatá a szerb kormányval, kijelentvén, mikép jun. 7/10én tett közlésire feleletül új parancsokat kapott Pétervárból Varsóban, miszerint neki mindenkép azon kell lennie, hogy Vucsics és Petronievics, kik az ő felelőssége mellett időközileg itt maradtak, az országból eltávolíttassanak, és hogy a portánál intézkedés történt a fejedelmi berát addiglani föltartoztatására. Mit, egy, a szerb kormányhoz intézett iratban, oly megjegyzéssel jelentett ki, hogy vonatkozás esetében a védur el van határozva, e végezést fegyver erejével hajtatni végre, melly czélra már 20,000 főnyi sereg áll készen, 's a legelső fölszólításra Szerbiába nyomuland, és az országot megszállandja. Erre a szerb kormány nem bírt határozott feleletet adni, ezt Vucsics- és Petronievicsnak magoknak kelle tenniök. És ők oda nyilatkoztak, hogy inkább elhagyják az országot, mint a nemzet közt ellenzéket állítsanak, és jogait 's szabadságait, mellyek oly sok áldozattal kiküzdötték, koczára tegyék 's az orosz hatalom erőszakának vessék martalékul. Szükségesnek látták, e váratlan szerencsétlenség fölött a nemzetet is megnyugtanni, hogy az csend- és békében maradjon. E végre hivatott össze aug. 8/jul 27re Kragujeváczba a nemzeti gyűlés, mellyen Vascsenko consullal együtt Lieven tábornok is jelen volt. Aug. 9kén Lieven báró az egész gyűlés előtt kijelenté a védur kívánatát, egyszersmind bizonyosokká tette őket, miszerint amazok eltávolítása után, a berát legott meg fog küldetni Sándor fejdelmet részére. Hogy ez alkalommal különféle ellenvetések is valának hallhatók, könnyen elgondolhatni, mert a nemzet semmi esetre sem akart ráállani, ama két egyének köréből elbocsátására. Zajongtak az igazságtalanság ellen, bizalmatlanság- és aggodalomról szóltak, vajjon nem valami csalárdtság lappang-e a dologban, minek következtében őket szerencsétlenség érhetendné. Épen ez aggodalomtól törekvék őket Lieven báró megszabadítani, midőn egy ősz ember, a falu legvénebbje Jasseniczából a kragujeváczki kerületben, erőhatályosan e szavakkal lépett elő: „Uram! ha Miklós császár, a leghatalmasb is fél, kinek tán S Szerbiánál is több országa van, és e két embert közölünk eltávolítja, hogy ne féljünk mi, ezeknek körünkől távoztia miatt.” Lieven báró igen jól érté szerepét, 's válasz helyett egy csókot nyomott az öregnek homlokára. — Vucsics és Petronievics határozott nyilatkozatukkal véget vették a dolognak. Csütörtökön reggel augusztus 10kén, miután előbb sok ideig szóval igyekeztek a népet meggyőzni, az egész gyűlés előtt egy beszédet olvastatának föl részökrül, mellyben megmutatták, mikép a szükség 's a nemzet boldogsága e lépést kívánják. Főlséges, szivszaggató látvány volt ez! A fejedelemtől kezdve az utolsó földművesig mindenki zokogott; Vucsics és Petronievics szemében is könnyek csilámlottak. Ezen két ur határozott eltökélése győzött a közkívánon 's a sziv szorongatásán. E nyilatkozatra a nemzeti gyűlés emlékirattal felelt, és még más kettőt a kormányhoz intézettet nyujta be, melly teli volt legbensebb hálaérzelemmel a közboldogság e legjobb gyámolói iránt. Aug. 11én Lieven báró Belgrádba ment. Aug. 12én reggel a gyűlés szétoszlott, 55 küldött azonban visszatartatott a berát megérkezteig; ugyane nap harangzúgás, katonai díszelgés 's álgudörgés közt Kragujeváczból Vucsics és Petronievics is Belgrádba mentek. Mintegy 40 lovag kíséré őket Belgrádig, és a belgrádi határnál több mint 50 lovag tiszteletteljesen fogadá őket. Aug. 19én, szombaton szándékoznak utjokat szárazon, megkezdeni, jelenleg Vidinbe 's pedig szabad választásuk szerint. Sándor hg Kragujeváczban maradt, és intézkedések történtek a rend és béke fontartása iránt az országban.

Spanyolország. A belügyminiszter Cabellero ur, a tartományi juntákat szabályozandó, 's egyenlő rendezet alávetendő, következő határozatokat bocsátott ki: 1) Minden tartományban egy főjunta leendő, 's a többiek valamennyien megszűnnek; 2) e junták kormánysegédhatósági jellemmel bírandanak, kivált azért, hogy az adó beszédését a kincstárnak megkönyvítssék; a tartományi küldöttségek kötelesegeit végzendik ott, hol illy küldöttségek nincsenek, a nélkül azonban, hogy a polgári, kormány- és katonai hatóságok szabad munkásságának gátot vethetnének; 3) legott azon javításokkal foglalkodandnak, miket illető tartományaikban hasznosaknak vélnék, 's javaslatikat meg-

erősítés végett a kormány elé terjesztendik; 4) végre ezen rendelet véte után a különféle miniszteriumokat legott értesítendik a változtatásokról, miket azok hivatalaiban tevének.

Az ideiglenes kormány június 30-án közrebocsátott azon ismeretes határozatát, miszerint minden azon naptól fogva a kormányzóval kötendő egyezéseket érvényteleneknek nyilatkoztatt, most oda módosítja: hogy csak azok nem érvényesek, melyek még eddig végre nem hajtottak; egyebek, ha különben törvényszerűek, erejükben megmaradnak. Ellenben a pénzügyminiszteriumnak egy határozata a spanyol hitelre nem legkedvezőbbben fog hatni, mely így hangzik: Ez évi április 3-án költ azon rendelet, hogy az új háromszázötven éves kamatjainak fizetésére az almadeni higanybányák jövedelme, a cubai pénztárból 20 millió, a cruzadai tőkéből 4 millió real fordítassék, erő 's hatás nélkül marad. — A murciai junta 300,000 realt adott a kormány rendelkezése alá.

A cataloniai tartományok középponti junta alakításán dolgoznak és már követeket neveznek hozzá. Saragossa lakosai későbbeknek nyilatkoztak meghalni, mint a nemzet által kimondott elvektől csak egy tapodattal is visszalépni. — Espartero arcképét a királynő szobáiból eltávolították.

Telegrafi tudósítások szerint a barcelonai junta alája veté magát a madridi kormányhoz, lemondván legfőbb juttai igényéről, 's megegyezvén a Lopez-miniszterium rendelete által kijelölt tanácskozái junta-szerepben. Valenciában aug 9-én már készültek tőnek cortesválasztásokra, egész csendben 's békében. Párisi tudósítók azt állítják, hogy a barcelonai junta ebbeli lépésében csak kényszerülve engedett a hatóság és polgárkatonaság kívánásának.

Nbritannia. Az aug. 7-kei alsóházi ülésben Ewart ur egy kis vitára adott alkalmat indítványa által, miszerint a beviteli vámkokat az ország elnyomott üzleti és kereskedői munkásságának elősegítése tekintetéből tovább is mérsékelteni kívánta. Indítványa többek által pártolva lőn. A ház azonban e sokszorosan megvitattot tárgy iránt hidegnek mutatkozott, már a vita kezdetén alig volt 12 szónok az asztal mellett, 's Gladstone ur a kormány nevében kijelenté, mikép már sokkal előbbre haladt az ülés, hogy sem e tárgyat még tárgyalás alá lehetne venni. Ezután Borthwick ur Don Carlos Franciaországban letartóztatását hozta szóba, 's különösnek találta, hogy ez még mindig kemény őrizet alatt van, míg Dona Krisztinának ugyanott teljes szabadság engedtetik boldogtalan csel-szövényeit üzhetni Spanyolország ellen. Sir R. Peel azt felelé, mikép a brit kormányt a francia bizonyossá tévé, hogy Don Carlos legkisebb szükségtelen szigorinak sincs alávetve. Az első miniszter és Palmerston lord a kívánt oklevelek közlése ellen nyilatkoztak. A parlament elhatalasztása hihetőleg aug. 22-ken fog bekövetkezni.

O'Connell épen most lépett hatvanhét évesébe (1775. aug. 5-dikén született). A dublini legutolsó repeal-gyűlésen fölolvasta Ledru-Rollin urnak hozzá írott levelét, 's az arra általa vigyázatosan adott választ, melyet a gyűlés helyeslő zajjal tön magáéva.

Az alsóházban aug. 9-én az ir fegyverelszedési bill harmadik felolvasása volt napirenden. Fölötte igen hosszú vita támadt, 's Lalor Shiel ur és Sir R. Peel a rendszabály mellett és ellen jelentékeny szónoklatokat tartának. A bill harmadszori fölolvása és elfogadása 125 szóval 49 ellen történt.

A párbaj elleni egyetnek már 416. tagja van; kik közül 39. lord és lordok fia, 18 alsóházi tag, 20 baronet, 35. tengernagy, és tábornok, 56. hajókapitány, 32. ezredes, 26. őrnagy, 42. kapitány, 26. hadnagy, 28. ügyvéd. Az egyet f. hó. Akén gyűlést tartott, melyben a felségéhez emlékiratot határoztak, miszerint megkérék őt, hogy a párbajvívők iránt ne viseljenek kegygyel, 's e kereszténytelen szokás eltörlesztésére munkálna össze. Az emlékirat átnyújtására sir R. Peel lőn megkérve.

Franciaország. A mansi maire Nemours hg elfogadásakor tartott beszédeért letétetett hivatalából; sőt a National szerint az egész tanács elvan bocsátva, 's mint mondja, ez első politikai cselekvénye a leendő uralkodónak, mi nem igen szerencsés kezdet.

A kormány, meggyőződve a straszburg-párisi vasut fontosságáról, most minden figyelmét e vonal létesítésére

látászik fordítani. — A rajna-marnai csatornán nagy erővel dolgoznak, 's reménytelni, hogy e fontos utat nem-sokára különféle vasuti anyagok előszállítására használhatandni.

Egyveleg. — Rebesgetik, hogy Bugeaud tábornok Algirből el fog hivatni 's marsalságra emeltetni. Polgári kormányzóvá Aumale hg fog nevezeteni, 's a kormányzóságtól különválasztandó katonai parancsnokság Lamoricere vezérre bízandik.

Enyáron a themse-hajógyárban igen sok hajót építettek külföldi kormányok, jelesül Török-, Nápolyország, Anglia és Oroszország számára.

Sidneyből érkezett legújabb hírek szerint az ausztraliai bank igazgatására nézve különös felfűdözések történtek. Az igazgatók a bank pénzeit igen kényelmesen kezelték; az egyik 160,000, a másik 80,000, egy harmadik 40,000 font sterlinget sajátított-el; ezenfelül holmi rokonok és ismerősök is kaptak még nevezetes öszvegeseket 15 egész 20,000 fontig. A pénztárban levő maradvánnyal, mely körülbelül 18,000 font sterling vala, a fizetősítet az egyesült státusokba szőkött.

Egyesületi 's intézeti közlések.

A pesti müegyesület által az ez idei mükiállításból megvásárolt müdarabok f. évi September 2-ik napjáig bezárólag, naponkint reggeli 9 órától, délutáni 5 óráig láthatók a k. városi Redoute-épületben. A t. cz. részvényeseknek szabad bemenetük van, nem-részvényeseknek pedig csupán részvényesek társaságában. Résztvények f. évi September 2-ig bezárólag kaphatók az egyesületi pénztárnok Klausz A. L. urnál, a v. színház-épületbeni tükörraktárban, minthogy az e f. évi September 3-án reggeli 9 órakor, az egyesület által megszerzett összes mü tárgyak sorshuzás alá bocsátása a v. redoute-teremben történik, melyre a t. cz. részvényesek megjeleneni illően kéretnek. Közli Ritter Sándor egyesületi titoknok.

A víz befutadók megmentésére alakulandó intézet tárgyában kedden, august 15-ken nagy számmal öszgyűlt társaság, miután, történt aláírás után, közfelkiáltás által ideiglenes elnökül Szekrényesy Endre pestvárosi főkapitányt, helyettes elnökül Havas Ignác volt tolnamegyei főorvost, titoknokul Frankenburg Adolf és pénztárnokul Mitterdorfer János urakat kinevezé — magát alakultnak nyilatkoztattván, az aláírók közt (szám szerint 40-en) iverket rendelt kiosztatni, hogy a testvérváros tisztelt közönsége 's főleg a gyöngéd nőnem díszes koszorujából minél többen szerencsésítsék buzgó részvétökkel ez emberbaráti intézetet. Aláírni lehet öt pengő forintig. A jövő gyűlés vasárnap auguszt 27-ken délelőtt 11 órakor, a pestvárosi redoute-épületben fog tartatni, melyre minden emberbarát szíves megjelenése kéretik. Pest aug. 23-d. 1843. Frankenburg Adolf m. k. titoknok.

Hírlapi közlések.

Pesti Hírlap. (275 sz.) Vezérezik: „Adalék a városi kérdéshez. IV Nemesség és polgárság.“ E cikk tulajdonképen az, mely a felvilágosító 's figyelmeztető bevezetések után a dolog lényegéhez szól. Először is előadja szerző, mikép csalódnak azok, kik, mivel a polgárság nem képez hazánkban valódi osztályt, azt hiszik, hogy középrend nálunk nincs is; sőt e középrend nálunk nem más, mint a középbirtokú nemesség, mely vesztegetésre szegény, de jobban bírja magát, mint hogy magát hagyná megvesztegettetni. Kérdezi aztán: miért van az, hogy hazánkban a középrendet nem a városi polgárság képezi? honnan ered a polgárság politikai apathiaja? Feleletül a fenálló városi rendre utal; a nemesség és polgárság közt tátongó örvény csak akkor fog betöltetni, midőn e két rend személy- és birtok-jogra nem fog többé egymástól különbözni. Az apathiaát megjelíti azon különös állapot, miszerint a városi nem emelkedhet felsőbb hivatalokra, bár mi lángész legyen is, míg a legutolsó nemes előtt is nyitva áll az ut a legfőbb országos hivatalokhoz. Ezen alapszik a rokonszenv hja is, mely nemes és polgár közt létezik. Az értelmesebb 's dúsabb polgár nemességre iparkodik emelkedni, 's így még azoktól is megfosztatik a polgárság, kik jelentékeny vezetői lehetnének. E körülmények előlik a polgárságban a közszellemet 's városa falain kívül elfeledi a hazát. Mondja ennél fogva: hogy a hivatalviselési képesség kiterjesztése szükséges kísérője a városi elrendezésnek.

A nemzeti egység továbbá azt is igényli, hogy a birtokjog városban és megyében egy lábra tétessék, hogy törvénykezés ne legyen polgári osztályok szerint különböz. Szükséges továbbá, hogy a város ne csak a kamarától, de a megyétől is azon viszonyokra nézve, melyekben a megyék befolyása fenáll, — függetlenítsék, ilyenek a vámszabályozási, mértékre felügyelési, 's húsárszabási 'sat. apróbb tekintetek. Mellékesen érintve Budapestre nézve, hogy intézkedési költséginek könnyebben megfélelhesen, országgyűlésileg meghatározandó mérsékelt fogyasztási adót javasol. A hus, gyertya 'sat. árát szabályozzák a városok önkörükben, a megye pedig ott, hová administratív hatósága egyébkint is kiterjed.

Jelenkor. (66 sz.) „Két garas“ czim alatt kezd meg gr. Széchenyi István újabb értekezései sorát. Azon tapasztalat szerint, hogy a magyar ember a fizetéstől olyannyira fázik, azt állítja: hogy őt fizetésre „befű szerint“ csábítani kell. E csábítás pedig abban áll, hogy megmutassuk: mikép semmiből semmi sem lesz, 's hogy bizonyos haszon követendi az előlegezést. A ns gróf ugyan nem reményli, hogy indítványa sükerrel járand, de még sem csügged. Attérve a dologra, kifejti: mikép a két garasos rendszer csak általában van felállítva, 's hogy legnagyobb igazságtalanság volna, hogy például: valami mocsár, homoklapály, medvereneteg, sárosató és efféle tulajdon, egy egy holdtul annyit fizessen, mint egy hold bántási buzaföld, tolnai dohánytelep, felsővidéki luczarnás, Pozsony körüli erdő 'sat. Némi tér tán csak egy krajezárt, sőt még kevesebbet lenne köteles egy egy holdtul fizetni; midőn más tér viszont holdanként négy garassal, sőt még tán többel is meg fogna tiszteltetni. Alodium, sessio, közös, városi birtok, út, 'stb. szinte külön tekintet alá esnek, 's egyéb számtalan viszony lenne ez okból elrendezendő. De a dolog materialis lényege egyedül a körül forog: vajjon megbír-e az ország általján véve holdankénti két garas telekdíjt, a nélkül hogy csontvelejen ez által csorbát üssön? Ha megbírja, csak „akarni“ kell, minden egyéb mellékes tekintet. Arról, hogy az ország „összeleg“ holdankint elbir két garas telekdíjt, kétség nincs; hanem mivel némely téren kevesebbet például csak 1/4 krajezárt lehetne venni holdjától, szükségkép termékenyebb vidékekre mintegy pótlólag több mint két garas, talán négy sőt hat garas is esnék. Ez leginkább a nagyobb birtokukra nehezülne. 'S így a kérdés csak arra szorítkozik, e terv sujtna-e némi osztályokat vagy egyéneket zsarnokilag? 'S ennek bonczol-gatása a jövő értekezés feladata.

Nemzeti Ujság. (97. 98.) „Népnevelés és bölcs-áldozat“ czim alatt értekezik Majer istván. Czikkje folyamában azon ohajtását fejt ki, hogy a népnevelés gyámolítására nem kell törvény, hanem az ügyet egyedül áldozatok útján kell pártolni, pedig legfőkép azért, mivel a magyar nemzet, történetek bizonyítása szerint, nagylelkű nép. Az áldozatoknak azonban célszerűeknek, az az bölcseneknek kell lenniök. Épen a népnevelési 's tudományos intézeti ügyre tett áldozatokra nézve felkiált a nemzethez: multadban van öröm; a nemzetjellelem 's hadadasi törekvésekre nézve pedig így szól: jövődben leng remény. Vajha ugy legyen. A dolog lényegére nézve megfejtesül négy kérdést tűz ki magának, melyeknek előadása után, ugymond, meg lesz határozva a bölcs áldozat, azaz: mikép kelljen bölcsen áldozni népnevelésre?

Hírök. (65.) „Századunk“ -ja országgyűlési tárgyakkal foglalkozik.

Erdélyi Híradó. (65.) „Figyelmeztetés“ czim alatt b. Kemény könyvének előleges ismertetése folytattatik.

Mult és Jelen. (65.) Toldalékjában Kolozsvár ismertetésének némi érdekes pontjait olvassuk. — A 7-ik számú „Gyermekbarát“ China ismertetését folytatja; többi lapjain néhány jó czélu történetke olvasható.

Magyar Gazda. (66. 67.) Jelentékenyebb cikkek: Vegy- és élettan. A növények betegségei. A hont-megyei dohányfajok és mivelésük ismertetése. Egy saját-szerű, azonban tapasztalati öszvevetésen alapuló jóslat is foglaltatik itt folyó évi szüretünket illetőleg, miszerint nem csak az idén de még legalább 7 esztendőre igen száraz és közönséges bortermés jövendöltetik.

Szerkesztő: Szevény József.

Hivatalos Jelentések.

Csődök.
28821. A verseczi szab. közönség tanácsa néhai Joannovics Péter hitelezőinek megjelenésére f. é. September 10, 12, és 13-át tűzvé ki határidőül. ideigleni tömeggondnokká Klevetay Laj. tanácsbilit, perügyelővé pedig Czink S. hites ügyvédet nevezte. Költ kisassz. hó. 1843.
28824. Szatmár-Német városa tanácsa jelentése sze-

rint Kis Mária özvegy Szabó Andrásné hitelezőinek csődületére f. é. septem ber 4-ik napja tűzetett ki határidőül. 's tömeggondnoknak Málk Antal tanácsnok, perügyelővé pedig Orosz Antal hites ügyvéd neveztetett. Költ kisasszony hó. 1843.

Váltó törvényeségi idézések.

908. Rudolf János, György, és társai pozsonyi

kereskedőháznak Erdély-Országban Déván lakó Izay János alperes ellen indított perben f. évi martius 2-án 262-ik szám alatt költ idézési végzés alperesnek törvényszabta nton megküldtven, miután f. hó 10-ik mint az a végzett kitűzött hatánapig tőle válasz nem érkezett. nevezett Izay Jánosnak ezen e. b. váltótörvényeségi megjelenésére a váltó törvénykönyv II 213. §. képest folyó évi october

9ik apjának reggeli 9 órája tüzetvén ki, e határnápra ezennel idéztetik. Költ Debreczenben a k. Váltótörvényszék 1843 év augusztus 11én tartott üléséből.

8894. Lu k á c s A n t a l és E ö t v ö s K á r o l y F e j é r v á r o n l á k ó p a n a s z l o t t a k. k i k n e k i d é z t e t e s e i r á n t v á l a s z n e m é r k e z t t: a z e l l e n k i R u d o l f J. G. és társa által 723 v. frt 27 kr. iránt indított váltókereset tárgyalására f. o. sept. 29én reggeli 9 1/2 órákor e Váltótörvényszék előtt jelenjenek meg. Költ Pesten a kir. e. b. Vtszék 1843. aug. 14. tartott üléséből.

907. R u d o l f J á n o s G y ö r g y, és társainak az Erdélyi nagyfejedelemségben Déván lakó Csiky Gergely ellen indított két rendbéli váltó pereiben, folyó év martius

2án 263. és 264. sz. a költ idézési végzés alperesnek törvényszabta uton megküldtven, miután f. hó 18ik mint kitűzött határnápi tőle válasz nem érkezett, nevezett Csiky Gergelynek, e váltótörvényszék előtti megjelenésre a váltó törvénykönyv II: 243ik §. értelmében folyó év october 9ik napjának reggeli 9 órája tüzetvén ki; e határidőre ezennel idéztetik. Költ Debreczenben a kir. Váltótörvényszék 1843. év auguszt. 11én tartott üléséből.

Kötelezvény semmissítési hirdetések.
(H. 49) 28783. Nyitra megye Babóthy Jozéfa folyomódása következtében egy 1841. évi augusztus 15én 1940 p. frtról kelt, 's a folyamodót szenvedőleg, Kohn Fülöpöt pedig keresőleg illető letisztázott, de elveszett kötelezvény-

nek megsemmisítését országszerte kihirdetelni kérvén, ezennel a körülírt kötelezvénynek megsemmisítése köztudomásia juttatik. Költ kisasszonyhó Sán 1848. 1-3 (H. 50) 29298. Nagy-Szombat v. tanácsa jelentvén, hogy Mikinits Márton's neje Katalin született Javorka, azon 740 p. frtyai összevet, mellyel Berzáczy Pál esdőtömégének 1839. évi martius 16án kelt kötelezvényük erejénél fogva tartoztak, Schuster Ignác tanácsnok, mint a nevezett esdőtömég gondnoka jelentése szerint. Letisztázták, egyszersmind az eltévedt, 's már ki is táblázott eredeti kötelezvénynek megsemmisítését országszerte kihirdetelni kérvén, az körszerte közhírül adatik. Költ kisasszonyhó Sán 1843. 1-3

(*28)

Hirdetés.

a csupán egy húzásból állandó
JÓ SZÁG-LOTTERIA tárgyában.
SZOMBATI NAPON f.é. SEPTEMBER 2^{kán}
e húzás visszahuzhatlanul végbemenend!

Főnyertes
a heiligenstadti
ÁSVÁNYFÜRDŐ, VENDÉGFOGADÓ,
's a grinzingi
Löshof uradalmi jószág,
mellyek tetszés szerint **200,000** és **50,000** frt készpénzzel,
összesen **250,000** váltó ftal megválthatók.

vagy ha a nyerőnek úgy tetszendik, kap
1,000 darab hg Eszterházyféle sorsjegyet, és
10,000 p. frt 1839ki status kölcsönt.

Az e Lotteriát illető különös kedvezmények a játéktervben bővebben elősorolják.

Ezen nagy kedvezményekkel összekötött Lotteriához sorsjegyeket nagymennyiségben kaphatni

Zimmer et Comp. M. Lueffnel. Pesten, hajóutcán, Minervához. 3-4

A Gőzösök elindulása.

Pozsony és Bécsfelé mindennap reggel 8 órákor.

Azonkívül minden vasárnapon és szerdán egy rakhajó.

Mohács és Eszékfelé minden pénteken
Zimony „ Drenkova” felé minden vasárnapon és csütörtökön)
reggel 4 órákor.

Minden akadály és alkalmatlanság elhárítása végett minden t. cz. utas nyájasan kéretik, még az elindulás előtti napon podgyászának átvevési-nyugtatóvány mellett a gőzhajóhivatalban átadására.
Pesten május 9kén 1843. **A Gőzhajó-hivatal.**

(47*) **Wagner József** szépművésznél (Pesten a szervita-téren)

épen most jelent meg:
Szigetvár ostroma, eredeti magyar ábránd, a nép száján forgott százados zenetörredékekből zongorára alkotta Lavota, 's rendezte Kirch J. ellátva egy szép czim-vignette-el 40 kr. p.p.

Honti surlódások, nemzeti magyar, Balog J. től zongorára 15 kr. 2-3

(14) **Kész misemondó-ruhák** 2-4

Hirsch Ferencz selyem 's divatáros boljában legjutalmasabb áron kaphatók; továbbá selyem, arany, és ezüst-himzetű gyönyörű nehéz templomi szövetek diszítvényekre, damaszok szövetek zászlókra, 's egészen nehéz violaszín-'s vörös grosdenaples, moire és övszalagok — Pesten a váciutczában a „Szarvashoz”, hol mindenféle megbízatás is elfogadtatik mindezen templomi diszítvényre, mennyezetre, püspöksüvegre, velumra, biretre, albára, szemfödélre, ostyacszkóra 'stef. jutalmas és gyors szolgálat mellett.

(K. 32.) **Gyapju-eladást hirdetés.** 3-3
A főmltu m. kir. udv. Kincstár kegyes rendeléséből közhírre tétetik, hogy a megürült kalocsai érseki uradalomhoz tartozó t. Pestmegyében fekvő Hajós m. városában 1843ik

csődülők nem lennének, egyenkint is: a jövő 1844ik évi sz. György naptól kezdve 6 évre.

2) Egy nagy ser- és pálinkafőző házat, ser- és pálinkamérővel, 's ehez épülettel 's egy vásári sátorkorcsmával együtt, a jövő 1844ik évi sz. György naptól kezdve 6 évre.

3) Országos és heti vásári jövedelmeket, úgyminthely és mértékpénzeket 1844ik évi sz. György naptól kezdve 6 évre.

4) Két vízi malmot egyenkint, 1844. évi sz. György naptól kezdve 6 évre.

5) A hűsvágási jogot, három székkel egyenkint, 1844ik évi 1ső januártól kezdve 6 évre.

A bérleni kívánók bánatpénzzel jelenjenek meg, nevezetesen a korcsmáltatásra nézve 400 p. forint, ser- és pálinkaházra nézve 200 p. forint, vásárookra nézve 200 p. forint, mézszárszékekre nézve 100 p. forint, malmokra nézve 100 p. forint összevettel.

Egyéb föltételek a Gazdahivatalnál megtekinthetők. Losonczon augusztus 4én 1843. esztben. **H o r v á t h F e r e n c z f ő j e g y z ő.**

(15) **Bírói árverés.** 1-2
Mlgos tolnai gr. Festetics Benó ur Zalamegye Sőtör helység határában a helység végig vezető szekérut nyugati közvetlen szomszédságában fekvő ugynevezett Telki nagy rétjének fele, melly mintegy 12 holdbul áll, bírói zár alá vétetvén, f. 1843. év szeptember 25ik napján a hely színén nyilvános árverés útján becsáron alól is eladandó. S ü m e g h y F e r e n c z v e g r e h a j t ó a l s z. b í r ó.

(51*) **Értesítés.** 2-3
Miatán az én név-czímem alatt igen sok nem igazi balzam árultatik, ez okbul jelentem, hogy az én raktárom épen nem Sechofer balzama Buda számára, hanem az Boar Henrik posztókereskedő urnál, „a Magyarhoz” a vizvárosban, a főutezán 211. szám alatt van. hol ezen balzamat kicsinyben 's nagyban, üvegekben egyedül kaphatni igazi és jó minőségben, 's hol a nagyban vásárlásokra nevezetes ráadásokkal szolgálnak. P o z s o n y a u g. 11. 1843. S e c h o f e r P á i é s f i a.

Figyelmeztetés!

Egy szakában kellőleg gyakorlott nevelő, ki az iskolai tanulmányokon és a classici latin, magyar és német nyelveken kívül a francia, olasz és angol nyelvekben is járatos, és ezekben alapos tanítást adni képes, 's e mellett a hosszabb gyakorlat által tudományos előadásában különösen szerezésés tanmóddal bír, képességeit főképp oly szülőknek, kik jó tanítók vagy nevelők híjával vannak, kik jó tanítók vagy nevelők híjával vannak, azon nyilatkozattal ajánlja, hogy bevégezvén egy előkelő uri családnál magánnevelési pályáját, **több köztisztvisletben álló szaktársak együtt munkálásában** magának új hatáskört nyitni szándékozik, és néhány főképp gymnasialis osztályú növendékeket kosztra és szállásra vagy egyedül magántanításra is felfogad, és magát kötelezi, hogy azokat a ezélra jól elrendezett szállásán, **ezélszerű napirend** mellett, igen elfogadható föltételek alatt, valamint minden iskolai tanulmányokban, úgy kívánat szerint a főlebb érintett nyelvekben is alaposan tanítandja és mindenre ügyelend, mit egy lélekismeretes minden tekintetben észszerű nevelés morális és physical szempontból megkíván. A vállalkozó nevelő lakása Szent-Mihály naptól kezdve a Granátos-utczában a megyeház általellenében 462-dik számú Libasinszkyház 1-ső emeletén 5-dik szám alatt. — Bővebben tudakozódhatni E m i c h G u s z t á v k ö n y v k e r e s e d é s é b e n a z u r i é s k i g y ó - u t e z a s z e g l e t é n. — V i d é k i e k n e k p e d i g u g y a n i d e i n t é z e n d ő b é r m e n t e s l e v e l ű k r e m a g a a v á l l a l k o z ó f e l e l e n d. 3-3

Nyertes sorsjegyek.

- Mint hogy alulit szerencsés volt mindig a legtöbb fő- és melléknyerteseket adni szépszámú vásárlókat reméli. Az általa eladott nyertesek közül csak következőkre bator a közönséget figyelmeztetni
- 1 nyertes 200,000 váltó forinttal.
 - 1 nyertes 50,000 váltó forinttal.
 - 1 nyertes 20,000 váltó forinttal.
 - 1 nyertes 20,000 váltó forinttal.
 - 1 nyertes 10,000 váltó forinttal.
 - 1 nyertes 8,000 váltó forinttal.
 - 1 nyertes 4,000 váltó forinttal.

T o v á b b á
az eszterházyféle húzásokban
1 nyertes 1839. jun. 100,000 váltó forinttal.
1 nyertes 1842. jun. 100,000 váltó forinttal.
M. Lueff.

(4-5) A Minervához Pesten:

Juheladás. 1-3

Főmltóságu herczeg Batthyányi Fülöp ur Enyingi uradalma részéről közhírre tétetik, hogy ezen uradalomban tenyésztésre alkalmas nemesített juhok eladásra összeállítottak 's p. 70 db üző kos E. I. 450 „ 4-5 éves anya juhok I. II. 230 „ 2 éves „ 100 „ 1 éves „ 140 „ anya bárány 210 „ ürü Enyingen augusztus 21én 1843.

Haszonbéri hirdetmény.

Mlgos gr. Gyulai Ferencz tábornok ur részéről közhírre tétetik, hogy t. n. Zabolcs megyében kebeleztet és Pócs-Petri helység szomszédságában fekvő M a g y i - p u s z t a r é s z j ó z s á g a h o z z á t a r t o z a n d ó é p ü l e t e k k e l ' s m i n d e n n e m ű k i r. h a s z o n v é t e l e k k e l f. e. sz. Mihály napjától több egymásután következő évre, haszonbérbe fog adatni. A haszonbérbe venni szándékozik bővebb tudomást vagy a hely színén augusztus 23től—27kig, vagy septemberben, t. Tornamegyébenei nádaskai uradalom korlátjában (cancellaria) szerezhetnek 2-3

Bírói árverés. 2-3

Néhai Meják Ferencz volt tiszaujlaki k. só-tárnok után, t. beregmegeyi benei hegyen maradt, 's bíróilag lefoglalt 9 db szabad szőlők övszerven vagy felosztva is, a hozzátartozó több rendű épületekkel, kőpinczével gyümölcsösökkel, f. évi szeptember 25kén, sőt szükség esetére t. ugocsamegyei Tisza-Ujlak városában maradt háza is, azon hó 26án a hely színén, közárverés útján lesznek eladandók. Huszon jul. 28. 1843. S z e n t e s L a j o s k. kincstári ügyvéd mint végrehajtó.